

JANÁČKOVA AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ

Divadelní fakulta

Ateliér Divadlo a výchova pro Neslyšící

**Knižní představení s dítětem s duálním postižením
cestou tvořivé spolupráce**

Diplomová práce

Autorka práce: BcA. Nikola Věntusová

Vedoucí práce: prof. Mgr. Zoja Mikotová

Konzultantka práce: PhDr. Lenka Hricová, Ph.D.

Oponentka práce: prof. PhDr. Veronika Broulíková

Brno 2023

Bibliografický záznam

VĚNTUSOVÁ, Nikola. *Knížní představení s dítětem s duálním postižením cestou tvořivé spolupráce [A book performance with a child with dual disabilities through creative collaboration]*. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, Divadelní fakulta, Divadlo a výchova pro Neslyšící, 2023, 110 stran. Vedoucí diplomové práce prof. Mgr. Zoja Mikotová

Anotace

Diplomová práce „Knižní představení s dítětem s duálním postižením cestou tvořivé spolupráce“ pojednává o problematice duálního postižení a výzkumu procesu tvorby.

Zmiňuje postupy při realizaci knižního představení. Popisuje možnosti spolupráce s dítětem s hluchoslepotou.

Hlavním cílem mé diplomové práce je mapovat vedení dítěte a jeho tvořivý přístup. Konkrétně při kooperaci výběru příběhu a výběru vhodnosti materiálů na výrobu vlastní knihy. Po splnění všech složek směřuje k výstupu před dětským publikem.

Chtěla bych zdůraznit, jaký je rozdíl mezi tvorbou klasického knižního představení a knižního představení, které bude vnímáno taktilně. Zahrnuje i zkušenosti získané během spolupráce.

Annotation

The diploma thesis "Book performance with a child with a dual disability through creative collaboration" deals with the issue of dual disability and research into the creation process.

It mentions the procedures for the realization of a book performance. It describes the possibilities of cooperation with a child with deafblindness.

The main goal of my thesis is to map the child's guidance and his creative approach. Specifically, during cooperation in the selection of the story and the selection of the suitability of the materials for the production of one's own book.

After fulfilling all the components, it aims to perform in front of a children's audience.

I would like to emphasize the difference between creating a classic book performance and a book performance that will be perceived tactilely.

It also includes experience gained during cooperation.

Klíčová slova

Knižní představení, divadelní představení, hluchoslepota, postižení, dítě, duální postižení, spolupráce, komunikace, taktilní znakový jazyk, hmatové vnímání

Keywords

Book performance, theater performance, deafblindness, disability, child, dual disability, cooperation, communication, tactile sign language, tactile perception

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci na téma *Knížní představení s dítětem s duálním postižením cestou tvořivé spolupráce* zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

V Brně dne 17. května 2023

BcA. Nikola Věntusová

Poděkování

Mé poděkování patří prof. Mgr. Zoji Mikotové za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování diplomové práce věnovala.

Děkuji, také PhDr. Lence Hricové, Ph.D. za podporu při praktické části. Děkuji rodině za psychickou podporu, ale i přátelům a mému blízkému okolí.

OBSAH

Úvod.....	9
1. teoretická část.....	10
1.1 Sluchové postižení.....	10
1.2 Zrakové postižení	11
1.3 Hluchoslepota	12
1.3.1 Klasifikace hluchoslepoty.....	12
1.3.2 Příčiny hluchoslepoty	12
1.4 Komunikace jedinců s duálním smyslovým postižením	15
1.5 Komunikační formy.....	15
1.5.1 Neverbální formy komunikace.....	15
1.5.2 Verbální formy komunikace.....	15
1.6 KOMPENZAČNÍ POMŮCKY	23
1.6.1 Kochleární implantát	23
1.7 komunikace s dítětem	24
1.8 Knižní představení neboli projekt KNIHA.....	26
2. STAV BĀDÁNÍ.....	27
3. praktická část	28
3.1 PLÁN.....	28
Etapy tvorby projektu.....	29
3.2 REALIZACE	31
3.2.1 VÝBĚR PŘÍBĚHU.....	31
3.2.2 NAŠE VERZE PŘÍBĚHU.....	34
3.2.3 TVORBA ZÁKLADU KNIHY	38
3.2.4 BATŮŽEK.....	49
3.2.5 VÝROBA JEDNOTLIVÝCH STRÁNEK KNIHY.....	50
3.2.6 PŘÍPRAVA NA VÝSTUP.....	103
3.2.7 VÝSTUP.....	104
3.3 REFLEXE.....	105
4. závěr.....	106
5. Použité informační zdroje	107
5.1 Knižní publikace.....	107

5.1.1	DĚTSKÁ LITERATURA.....	108
5.2	Internetové zdroje	109
6.	Přílohy.....	109

ÚVOD

Knižní představení s dítětem s duálním postižením cestou tvořivé spolupráce jako téma mé diplomové práce jsem si vybrala právě proto, že bych chtěla upozornit na specifika tvorby a aktuálnost daného tématu.

Knižní představení má v Ateliéru Divadlo a výchova pro Neslyšící (dříve Výchovná dramatika pro Neslyšící) na Divadelní fakultě Janáčkovy akademie múzických umění v Brně již dlouholetou tradici. Věnuje se primárně dětem se sluchovým postižením jako motivace ke čtení. Vzhledem k mé dlouhodobé spolupráci s dítětem s duálním postižením (konkrétně se jedná o vady zraku a sluchu) mi přišlo dobré využít knižní představení a ovlivnit tak její rozvoj po všech stránkách. Zatím jsem zaznamenala, že knižní představení je tvořeno převážně studenty výše uvedeného oboru, ale ne v tandemu s dítětem.

V diplomové práci popisují motivaci, teoretický postup vedení dítěte až k té praktické části, kterou je samotná výroba knihy. Prošla jsem si bakalářským stupněm studia a svůj vlastní knižní projekt mám již vytvořen i několikrát odehrán, tudíž mohu porovnat a objasnit rozdíly mezi tvorbou pro sluchově postižené a tvorbou knihy s dítětem se zrakovým i sluchovým postižením. Cílem je rozvoj dítěte po všech stránkách (emoční, sociální, kulturní,...) a zároveň vedení k výstupu před dětským publikem. V rámci přiblížení problematiky zmiňuji část kazuistiky dítěte se souhlasem zákonného zástupce. V teoretické části bude více nahlíženo na téma sluchového postižení nežli zrakového vzhledem k zaměření mého oboru a jeho specializace.

V praktické části bude podrobně popsán postup práce doplněný o fotografie z procesu výroby. Zahrnuji taktéž otázky z teoretické části, které se objevily v průběhu ze strany dítěte. Postupy a metody výroby budou srovnávány s ohledem na využití klasické knihy, a knihy s primárním zaměřením na hmat.

Struktura práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části se věnuji hlavně sluchovému postižení, tématu hluchoslepoty, formám komunikace a kompenzačním pomůckám. To vše v rámci problematiky postižení. Rovněž nastiňuje kazuistiku dítěte pro lepší uvedení do situace. Dále teoretická část seznamuje čtenáře s Ateliérem Divadlo a výchova pro Neslyšící a seznamuje jej s pojmem knižní představení a jeho historií na JAMU. V praktické části se v práci věnuji mému plánu, jeho realizaci, výstupu a závěrečné reflexi. Nejvíce je popsána část realizace, kde popisují jednotlivé kroky v tvorbě obohacené o mé postřehy a poznámky. Část realizace je stěžejní – čerpá z mého absolventského projektu „Taktilní Perníková chaloupka“. V reflexi popisují závěrečné poznámky a zhodnocení výstupu a celé tvorby.

1. TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části bych ze začátku chtěla uvést čtenáře krátkým popisem dvou smyslových postižení a dále je podrobněji seznámit s problematikou duálního smyslového postižení – hluchoslepoty. Více informací ke sluchovému postižení zmiňuji ve své bakalářské práci na téma „*Aktivity dramatické výchovy na letních pobytech pro děti se sluchovým postižením*“.

1.1 Sluchové postižení

Sluchové postižení je stav, kdy má jedinec sníženou schopnost slyšet. Může se jednat o nedoslýchavost, ale také o jedince přímo neslyšící.

Důsledky vzniku sluchového postižení jsou různé a jsou ovlivněny mnoha faktory, tzn. typem sluchové vady, stupněm a taky dobou, kdy ke sluchové vadě došlo. Velmi důležitá je včasná diagnostika.

Podle doby vzniku můžeme sluchové vady rozdělit na vrozené a získané. Rovněž je můžeme rozdělit i na prelingvální a postlingvální. Prelingvální znamená, že ke sluchové vadě došlo před ukončením vývoje řeči. Postlingválně naopak znamená, že k nim dochází až po ukončení vývoje řeči.

Podle stupně postižení se sluchové vady dělí do několika stupňů podle naměřené kvantity slyšeného. Podle Světové zdravotnické organizace (WHO – World Health Organization) je rozdělení následující:

0-25 dB – žádná porucha či vada

26-40 dB – lehká sluchová porucha či vada

41-60 dB – střední porucha či vada

61-80 dB – těžká sluchová porucha či vada

a posledním stupněm je velmi těžká porucha či vada zahrnující hluchotu tzn. 81 dB a více. (Horáková, 2012, str. 15; Jebavá, 2016, str. 17)

Mezi příčiny patří genetické faktory, vrozené vady, infekce, trauma, velké vystavení hluku, škodlivé účinky určitých léků na sluch nebo stárnutí. Jedná se o velké omezení ve schopnosti vnímat zvuky. Velkou potíž také činí porozumět mluvenému, může způsobovat velké problémy při komunikaci, ale i problémy v zapojení se do společenského života.

Existuje mnoho způsobů, jak zlepšit mezilidskou komunikaci a zároveň i kvalitu života. Jedná se buď o přidělení vhodných kompenzačních pomůcek (sluchadla, kochleární implantáty,...) nebo o výběr vhodné komunikační formy jako je například znakový jazyk, psaný text apod.

1.2 Zrakové postižení

Zrakové postižení je stav, kdy jedinec má poruchu zrakové schopnosti. Zrakové postižení může mít různou míru a rozsah, od částečného zhoršení zraku (slabozrakost) až po úplnou ztrátu (slepota). Konkrétnější rozdělení by pak bylo na osoby slabozraké, se zbytky zraku a nevidomé.

Jedinec se zrakovým postižením má problémy s provozováním běžných aktivit, jako je čtení, prostorová orientace a rozpoznávání obličeje.

Zrakové postižení může být způsobeno různými faktory, včetně očních chorob, genetických poruch, úrazů apod. Podle WHO patří mezi nejčastější příčiny šedý zákal, onemocnění sítnice jako důsledek cukrovky, zelený zákal, parazitické onemocnění a záněty. Každý člověk se zrakovým postižením může mít individuální potřeby a schopnosti.

Pro osoby se zrakovým postižením existují metody a technologie, které jim pomáhají překonávat překážky a zlepšovat kvalitu života. Patří sem Braillovo bodové písmo, hmatové mapy, zvukové knihy, elektronické pomůcky s hlasovým výstupem a technologie asistující při čtení a psaní.

1.3 Hluchoslepota

Hluchoslepota je specifické kombinované postižení. Projevuje se zrakovou a sluchovou vadou v různé míře.

1.3.1 Klasifikace hluchoslepoty

Osoby s postižením zraku i sluchu můžeme rozdělit do několika podkategorií. Rozdělení je podle stupně duálního postižení, podle vzniku, podle způsobu komunikace, podle kontaktu s okolním světem a podle úrovně činnosti.

1.3.2 Příčiny hluchoslepoty

Příčiny mohou být velmi různorodé a je jich mnoho. Mezi specifické příčiny patří genetické poruchy zraku a sluchu jako například Usherův syndrom, syndrom zarděnek (rubeola), nebo CHARGE syndrom. Obecněji se jedná o úrazy, psychické stresy a traumata, infekční onemocnění, stárnutí, užívání drog a alkoholu nebo také vysokému obsahu kyslíku v inkubátoru při předčasném narození (...).

USHERŮV SYNDROM

Usherův syndrom je dědičný, tudíž se objevuje z genetických příčin. Poprvé byl syndrom popsán v roce 1935 oftalmologem Charlesem Usherem. V roce 1977 byl syndrom rozdělen do několika typů. Nejčastějšími příznaky syndromu jsou poruchy sluchu, retinis pigmentosa a poruchy rovnováhy. Sluchová vada se projevuje již od narození nebo v raném dětství. Zraková vada se objevuje až později – tedy v dětství nebo v dospívání, někdy může dojít ke zrakové vadě až v dospělosti. Projevuje se šeroslepotou, zúženým zorným polem a světloplachostí. Syndrom nelze vyléčit.

VROZENÝ SYNDROM ZARDĚNEK (RUBEOLA)

První zmínky o vrozeném syndromu zarděnek pochází z roku 1941. Rubeola je získaná v raném těhotenství. Příčinou je virus zarděnek, způsobuje sluchovou vadu, nízkou porodní váhu, narušení nervové soustavy a další zdravotní problémy.

CHARGE SYNDROM

Syndrom postihuje zejména orgány, které se vyvíjí mezi 3. -7. týdnem těhotenství.

C = coloboma, duhovka nebo sítnice není zcela uzavřena

H = srdce (heart), srdeční abnormality, vyskytují se u poloviny případů

A = uzávěr nosních dírek

R = fyzická, mnohdy i mentální retardace

G = nedostatečný vývoj genitálií, výskyt u 40% případů

E = (ears) uši, ztráta sluchu, jedná se o různý stupeň, 85% případů

Mezi další příčiny hluchoslepoty patří:

Cytomegalovirus – mezi nejtěžší následky patří zánět rohovky a řasnatého tělíska, ztráta očního nervu, šedý zákal, malý tvar očí, ztráta zraku a sluchu, mentální zaostalost, zvýšené napětí svalů (spasticita), epilepsie, poškození srdce, jater, sleziny, plic a další

Sticklerův syndrom – postihuje kolagen, nejhojnější protein v lidském těle, který tvoří většinu pojivové tkáně. Syndrom způsobuje různé oční vady (krátkozrakost, glaukom, katarza a zvýšené riziko odchlípení sítnice (může postihnout obě oči). Sticklerův syndrom má ovšem i vliv na sluch. Jedná se o poruchy percepce, přenosu zvuku nebo kombinace obojího.

Meningitida – onemocnění mozkových blan a páteřního kanálu následkem bakteriální nebo virové infekce

Toxoplasmóza – k infekci dochází především v druhé polovině těhotenství. U jedince se objevuje slepota, hluchota, mentální retardace a poškození jater.

Wolframův syndrom (WS) – vyskytuje se velmi zřídka. Jedná se o genetické onemocnění. Zasahuje centrální i periferní nervový systém. Velmi často se projevují zdravotní problémy (postižení mozku). Součástí bývá i roztroušená skleróza. U všech jedinců se vyskytuje oční atrofie a cukrovka. U poloviny až třetiny pacientů se vyskytuje hluchota způsobená postižením sluchového nervu a až u 25% z nich je nutné používat kompenzační pomůcky.

Moebiov syndrom – oboustranná ztráta sluchu, polykací problémy, problémy s orální komunikací. V některých případech se projeví i mentální retardace.

Rosenbergův syndrom – Projevuje se nedoslýchavostí v raném věku a následně přechází v hluchotu. Okolo dvacátého roku života se přidává i vada zraku a může se projevit i porucha chůze.

Syndrom Cogan I. – záněty rohovky, nedoslýchavostí, objevují se i závratě a ušní šelesti

Goldův syndrom – poruchy sluchu, připojuje se i degenerativní změna sítnice

Goldenharův syndrom – vrozené oční a ušní anomálie, anomálie ušní chrupavky, anomálie žeber, obratlů a zpomalený psychický vývoj osobnosti

Syndrom de Toni- Fonkoni – vrozená selhání ledvin, ztráta sluchu, onemocnění sítnice, tělesný růst je zpomalen

Patauův syndrom – Syndrom se projevuje řadou fyzických anomálií, včetně absence očí (anoftalmie), rozštěpu rtu a patra, polydaktylie (přebytečné množství prstů), srdečních vad, mentální retardace a dalších. Hluchota a slepota patří rovněž mezi běžné symptomy této choroby.

1.4 Komunikace jedinců s duálním smyslovým postižením

Výběr vhodného komunikačního systému závisí na charakteru zrakového a sluchového postižení. Osoby s vadou sluchu a zraku těžko navazují vztahy s okolím. Vše závisí na druhu, hloubce, a struktuře postižení, na době, kdy k postižení došlo, na případném dalším přidruženém postižení a celkové úrovni psychického, biologického a sociálního vývoje. Systém rozdělení komunikační forem dle Suralové a Horákové. (Problematika osob s hluchoslepotou a kontaktní tlumočení u hluchoslepých preferující český znakový jazyk, 2008 strana 16,17)

1.5 Komunikační formy

Osoby se současným postižením sluchu i zraku mohou využívat z mnoha komunikačních forem. Jsou to verbální i neverbální komunikační systémy. Většina osob s duálním smyslovým postižením je založena na taktilním přenosu informací. (Suralová, Horáková, 2008, strana 19)

1.5.1 Neverbální formy komunikace

K neverbálním formám komunikace hluchoslepých osob patří nesymbolická komunikace tzv. řeč těla. Patří sem vrozená gesta. Dále je to komunikace prostřednictvím reálných objektů, dvojrozměrná reprezentace objektů, gestikulace a pohyby rukou a částí těla mající výrazný sdělovací charakter. (Suralová, Horáková, 2008, strana 19)

1.5.2 Verbální formy komunikace

Zde jsou zařazeny dorozumívací techniky vycházející z mluveného jazyka nebo z jazyka znakového. Volba komunikačního kódu je dána vždy stavem jedince, stavem jeho smyslů. Komunikační techniky lze rozlišit na auditivní, vizuální a taktilní. (Suralová, Horáková, 2008, strana 20)

Auditivní komunikační systémy

Auditivní komunikační systémy jsou reprezentovány orální řečí. Obecně lze říci, že tento typ komunikačního systému využívají jedinci s převahou zrakového postižení.

Vizuální komunikační systémy

Komunikační systémy založené na vizuálním příjmu informací. Pro prelingválně neslyšící se dává přednost znakovému jazyku a modifikovanému znakovému jazyku (přizpůsobení artikulace znaků individuálním potřebám konkrétních osob). V případě, že komunikovali mluveným jazykem, volí některou z variant jako je psané písmo, odezírání či prstová abeceda.

Taktilní komunikační systémy

1.5.2.1.1 Taktilní varianta znakového jazyka

Taktilní varianta znakového jazyka vychází, jak už název napovídá, ze znakového jazyka. Zakládá se na přeměnění manuálních komponentů znaku (místo artikulace, tvar ruky a pohyb a nemanuálních komponentů znaku (mimika, pohyby a pozici hlavy a horní části trupu) do taktilního módu (Collins, Petronio, 1998).

Zakládá se na kontaktu jedné nebo obou rukou osob, mezi kterými probíhá komunikace. Vnímání taktilního znakového jazyka a vytvoření představ o předmětu komunikace je závislý na schopnosti hmatu přijímat a diskriminovat více pojmů současně. Nejčastěji je tento způsob komunikace využívám osobami, které jsou kompetentní ve znakovém jazyce, ale jejich zraková ztráta jim neumožňuje informace vnímat vizuálně.

Komunikace probíhá většinou ve dvou pozicích: **frontální** (stojí proti sobě tváří v tvář) nebo **lineární/paralelní** (stojí nebo sedí vedle sebe). Ruce hluchoslepého jsou položeny na ruku osoby, která informaci předává. V průběhu komunikace může dojít ke změně pozic rukou v souvislosti s tím, kdo má jakou roli v komunikaci. V případě přijímání informací oběma rukama dochází k zrcadlové transformaci. Nesmíme zapomínat na to, co je při této metodě důležité a to je zpětná vazba. Zkontrolujeme si, zdali hluchoslepá osoba nám opravdu rozuměla. Konkrétní znak pro potvrzení sdělení záleží na vztahu mezi komunikačními partnery, může se jednat o úsměv, pokývnutí hlavou nebo také o znak ANO. Oba komunikujících jsou při znakování fyzicky mnohem blíže a znakovací prostor je omezený. Při komunikaci ale může nastat i mnoho komplikací, jako je například tělo je v nepřírozené poloze, paže se rychle unaví, je to zásah do intimnějšího prostoru obou osob, zvyšuje se vnímání čichem (pot, apod.),... To vše přichází v pozici frontální. V pozici lineární (Langrová, 1998), se jedná spíše o výhody, kdy hluchoslepá osoba v jedné ruce drží předmět například bílá/červenobílá hůl. Při identifikaci je možné, aby hluchoslepá osoba byla zároveň v kontaktu s předmětem a zároveň přijímala i popisné informace. (Souralová, Horáková, 2008, strana 20)

Taktilní znakový jazyk

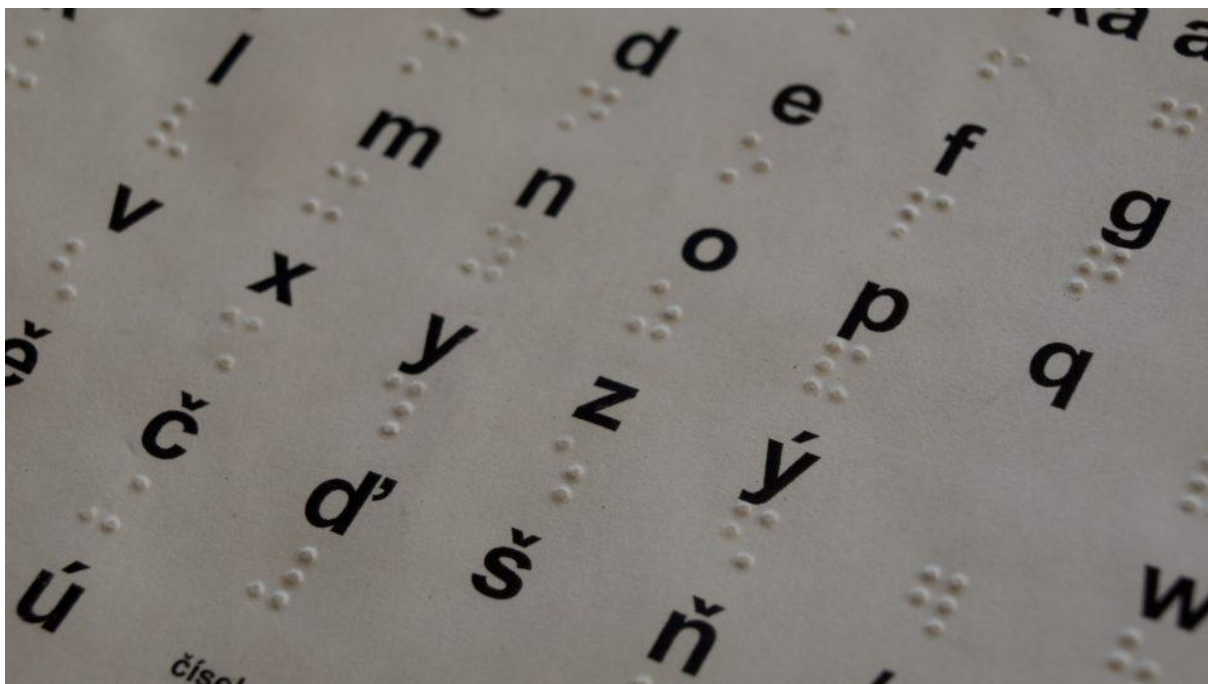
Obrázek č. 1: taktilní znakový jazyk - autorka obrázku: Kristýna Simralová)

1.5.2.1.2 Doteková prstová abeceda

Prstová abeceda artikulována do dlaně hluchoslepého. Ten identifikuje tvar a pohyb jednotlivých znaků, vnímá plochou dlaně. Umožňuje vnímat fonémy mluveného jazyka. Foném je minimální funkční jednotka jazykového systému schopná rozlišit význam slova (Čermák, 2001). Tento způsob komunikace je považován všeobecně za velmi efektivní, příjemce je schopen porozumět až 80% informací. Přenos informací ale časově velmi náročný. Řešením může být kombinace znakového jazyka a prstové abecedy.

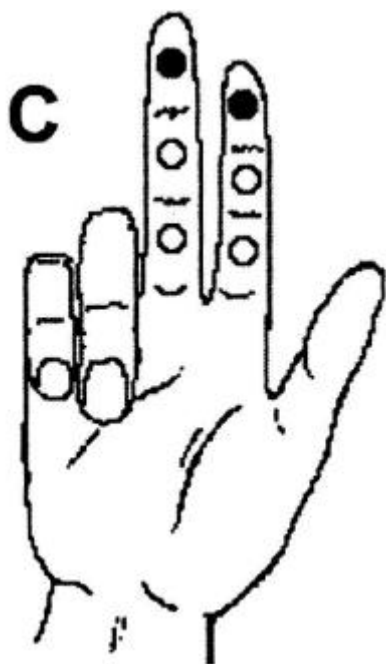
1.5.2.1.3 Braillovo bodové písmo

Braillovo bodové písmo je písmo reliéfní. Je vytvořené pomocí kombinace šesti bodů seřazených do obdélníku a skládá se ze dvou tříbodových sloupců (Edelsberger, 2000). K produkci jsou potřeba speciální stroje, jako je Pichtův psací stroj apod. Existuje také jednoruční varianta Braillova písma do dvou prstů, kdy se znaky vpisují na levý ukazovák a prostředník.

Obrázek č. 2: Braillovo bodové písmo

(zdroj <https://svetluka.rozhlas.cz/deset-zajimavosti-o-braillovu-pismu-7717833>)

Obrázek č. 3: jednoruční varianta Braillova písma do dvou prstů

(zdroj: <https://www.lorm.cz/legacy/HMN2/obsahCD/neveslo/komunikace.html>)

Lormova abeceda

Lormova abeceda byla u nás dvakrát přepracována. Řadí se k taktilním komunikačním prostředkům. Každému písmenu odpovídá část prstu nebo dlaně. Vpisování do dlaně odpovídá gramatice českého jazyka. Komunikace pomocí Lormovy abecedy preferují hluchoslepí, kteří ovládají český jazyk, ale nejsou schopni ho prostřednictvím sluchu a zraku vnímat.

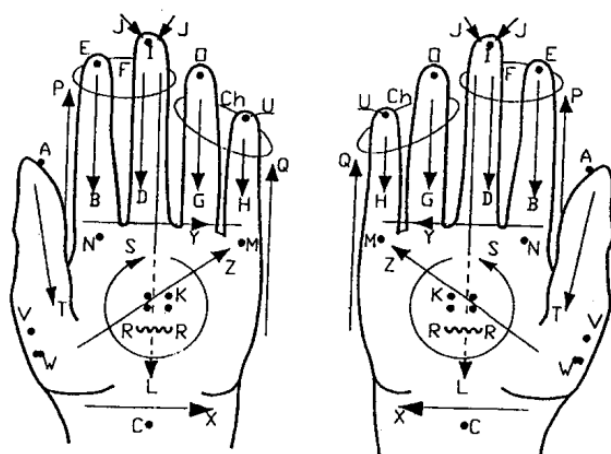
Autorem této abecedy je brněnský slepý básník německé národnosti Jindřich Landesmann (pseudonym Jeronym Lorm). Zemřel v roce 1904. Modifikace původní abecedy byla provedena českými hluchoslepy v roce 1993.

Lormova abeceda je dokonalý prostředek pro převedení českého jazyka do taktilní podoby. Nevýhodou je, že je pomalejší než mluvený jazyk a vyžaduje po celou dobu soustředění a pozornost.

Osoby v České republice užívají tuto abecedu od roku 1993. K přijetí a užívání upravené německé verze vedly Společnost pro hluchoslepé LORM tyto důvody:

- Rychlost komunikace
- Snadnost učení
- Rozdíl ve frekvenci hlásek v českém a německém jazyce není výrazný

(SOURALOVÁ, HORÁKOVÁ. *Problematika osob s hluchoslepotou a kontaktní tlumočení u hluchoslepých preferujících český znakový jazyk*, 2008, strana 26,27)

Obrázek č. 4: Lormova abeceda

(zdroj: <https://www.lorm.cz/legacy/HMN2/obsahCD/neveslo/komunikace.html>)

- **A** – bod na špičce palce
- **B** – čára po ukazováčku od špičky prstu k dlani
- **C** – bod na zápěstí
- **D** – čára po prostředníčku od špičky prstu k dlani
- **E** – bod na špičce ukazováčku
- **F** – současné stisknutí špiček ukazováčku a prostředníčku ze strany
- **G** – čára po prsteníčku od špičky prstu k dlani
- **H** – čára po malíčku od špičky prstu k dlani
- **CH** – současné stisknutí špiček prsteníčku a malíčku ze strany
- **I** – bod na špičce prostředníčku
- **J** – stisk špičky prostředníčku ze strany
- **K** – bod čtyř špiček prstů do dlaně
- **L** – čára po prostředníčku od špičky prstu přes dlaň k zápěstí
- **M** – bod pod malíčkem
- **N** – bod pod ukazováčkem
- **O** – bod na špičce prsteníčku
- **P** – čára po vnější straně ukazováčku od dlaně ke špičce ukazováčku
- **Q** – čára po vnější straně malíčku od dlaně ke špičce malíčku
- **R** – postupné pokládání ukazováčku, prostředníčku a prsteníčku do dlaně
- **S** – ukazováčkem kruh na dlani
- **T** – čára po palci od špičky prstu k dlani
- **U** – bod na špičce malíčku
- **V** – bod pod palcem
- **W** – dvakrát bod pod palcem
- **X** – čára podél zápěstí zleva doprava
- **Y** – čára pod prsty směrem od ukazováčku k malíčku
- **Ý** – čára pod prsty směrem od ukazováčku k malíčku a pokračovat po vnější straně malíčku směrem ke špičce malíčku
- **Z** – šikmá čára přes dlaň od palce k malíčku

Dlouhé samohlásky – krátká čára na špičce prstu pro příslušnou samohlásku směrem nahoru

Háček nad písmeny – bod mezi palcem a ukazováčkem před příslušnou hláskou

Čísla – lze vyjádřit dvěma způsoby:

1. arabské číslice napsat obrysově do dlaně; označení tisíc, milión, miliarda zkratkou
2. použít značení jako v Braillově písmu: 1=A, 2=B, 3=C, 4=D, 5=E, 6=F, 7=G, 8=H, 9=I, 0=J, před číslicí použít čáru obráceného „L“ (dlouhá čára od zápěstí směrem ke špičce prostředníku)

„Nerozumím“ – zavřít dlaň

Upozornění na omyl – lehké klepnutí do dlaně

Mezera mezi slovy – plochou ruky přejet jedenkrát po dlani

Otázka – na konci věty ukazováčkem do dlaně obrys otazníku

Konec věty – plochou ruky přejet dvakrát po dlani

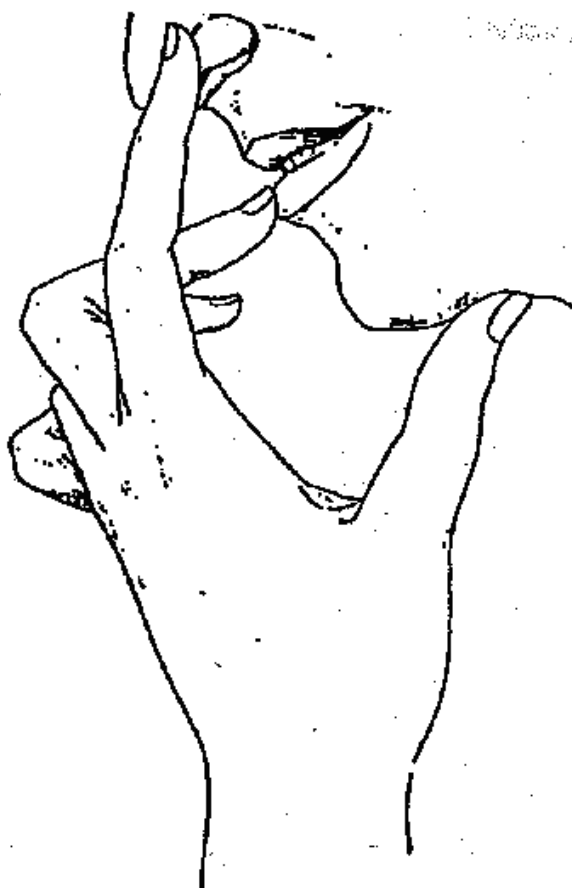
Ke komunikaci touto abecedou lze využít rukavici s vyznačenými písmeny. V praxi tuto rukavici používají zejména osoby, které Lormovu abecedu neznají a chtějí se s hluchoslepými osobami tímto způsobem dorozumět. (zdroj: www.lorm.cz)

1.5.2.1.5 *Vpisování tiskacích velkých písmen do dlaně (daktylografie)*

Tato forma umožňuje vnímat grafickou podobu mluveného jazyka pomocí hmatu. Využíváno je spíše jako doplněk při dorozumívání. Pro komunikaci a tlumočení se předpokládá znalost rozlišování grafémů mluveného jazyka, skládání do slov a přiřazování správného významu. Je potřeba respektovat hluchoslepého a zohlednit úroveň jeho hmatového vnímání. Věty je nutné zakončit interpunkčními symboly. Je lepší v komunikaci volit jednoduché věty z důvodu, že je metoda vpisování velmi náročná na soustředění.

1.5.2.1.6 *Tadoma*

Tadoma je založená na odhmatávání hlasového projevu mluvčího na jeho rtech, tvářích a krku. V USA tuto metodu využívá přibližně 20 osob s hluchoslepotou. (Fuglesang, Mortensen, 1997)

Obrázek č. 5: *Tadoma*

(Obrázky převzaty z: Suralová Eva. *Vzdělávání hluchoslepých II*. Praha: Scientia, 2000. ISBN 80-7183-226-X.)

1.6 KOMPENZAČNÍ POMŮCKY

V této kapitole bych se chtěla věnovat převážně jedné kompenzační pomůcce a tou je právě kompenzační pomůcka, kterou využívá dívka, se kterou spolupracuji na praktické části této diplomové práce. Kompenzačním pomůcek je samozřejmě mnoho.

1.6.1 Kochleární implantát

Kochleární implantát je určen osobám s velmi těžkou sluchovou ztrátou.

Vnější část tvoří mikrofon, zesilovač s procesorem a výstupní část. Výstupní část není zvuková, přenáší impulsy přímo do kochley. Tam se stimulují vláskové buňky nebo přímo nervová zakončení. To znamená, že do kochley je zaveden svazek elektrod a vstup do elektro je cívkou – elektromagnetickým přenosem výstupu z procesoru.

Operace je velmi nákladná a není jednoduchá. Trvá okol tří hodin. Pacient je hospitalizován maximálně na dva týdny. Po přibližně měsíci po operaci je poprvé zapojen řečový procesor. Programování probíhá během prvního roku opakovaně. Cílem je nastavení tak, aby vyhovovalo co nejvíce potřebám pacienta. Poté je potřebná rehabilitace. Pro postlingválně (osoby, které přišly o sluch po osvojení řeči a jazyka) neslyšící pacienty je rehabilitace jednodušší a kratší. U dětí a osob prelingválně neslyšících trvá rehabilitace i několik let.

Po zapojení řečového procesoru se pacient učí rozeznávat různé zvuky (slabé, hluboké, i vysoké). Později se učí rozlišit slova bez pomoci odezírání. Poouší se rozumět pokynům a otázkám. Rehabilitace postupně projde čtyřmi fázemi: 1. detekce (zjištění); 2. diskriminace (rozlišení); 3. identifikace (rozeznání) a 4. porozumění. Postupně se zlepšuje i melodie, rytmus a srozumitelnost řeči a to vše díky sluchové kontrole.

Aby se dostavily dobré výsledky celého programu a procesu je samozřejmě velmi důležité spolupracovat s pracovníky speciálně pedagogických center při školách pro děti se sluchovým postižením. Také spolupráce s klinickými logopedy v místě bydliště nesmí být opomenuta.

Výsledky jsou velmi individuální. Sledování pacientů probíhá pravidelně, kvůli zdravotnímu stavu a také se kontroluje přínos kochleární implantace. (KAŠPAR, Zdeněk. *Technické kompenzační pomůcky pro osoby se sluchovým postižením*, 2008; strana 50-53)

Obrázek č. 6: kochleární implantát (zdroj:<http://abionic.cz/sluch/jak-funguje-implantat/>)

1.7 komunikace s dítětem

V rámci komunikace s dítětem se sluchovým postižením je nutné dodržovat pár základních pravidel. Vzhledem k tomu, že v mé diplomové práci se věnuji činnostem s dítětem s duálním postižením, jsou tyto pravidla trochu upravena. Vše je s přihlédnutím na situaci, že nejlépe dítě zná rodič, tudíž sám musí vědět, jak s desaterem zacházet a které body si osvojit. Velmi se mi zalíbilo zpracování desatera paní Mgr. Alžbětou Kryštofovou, která je klinickou logopedkou. Zmiňuji její desatero a přidávám k němu své poznámky, postřehy a malé úpravy (vždy v závorce za jednotlivými body).

- **Připoutejte pozornost dítěte:** poklepáním na rameno, navázáním zrakového kontaktu, oslovením nebo pohlazením. (Velmi důležité je dát dítěti najevo, že jste přišli a že se nacházíte v jeho blízkosti. Já jsem využívala vždy formu dotyku. Snažila jsem se vždy začínat komunikaci stejně, aby dítě případně i samo poznalo, kdo k němu přišel. Začínala jsem pohlazením po rameni, následně jsem vzala její ruku a pozdravila jsem. Pokud se jednalo o situaci, kdy jsme spolu například celý den a tvoříme něco v sedě na koberci – poklepala jsem jemně na nohu a počkala jsem, až mi bude nabídnuta ruka.)
- **Věnujte pozornost tomu, čemu věnuje pozornost dítě**
- **Trpte samomluvou:** komentujte stále dokola to, co se děje kolem, rozvíjejte věty, obměňujte je, vysvětlujte souvislosti, nečekejte, až se vás dítě samo zeptá. (Tento bod využívám velmi často, když přijdeme do neznámé místnosti nebo jsme v situaci, kde je něco nového. Vždy se snažím popsat, kolik lidí je v místnosti, kde kdo sedí, kdo mluví. Předávám dále všechno podněty, které se dějí v okolí. Vzhledem k věku dítěte si občas na její zvědavé dotazy počkám a zodpovím přímo to, co jí zajímá.)
- **Ověřte si, zda vám dítě rozumí:** Nestačí zeptat se: „Rozumíš tomu, co jsem řekl/a?“ Pokývat hlavou umím i bez předchozího porozumění. Je nutné zeptat se: „Co jsem ti teď řekl/a? Co se teď bude dít? Kam půjdeme?“ (Používám obě varianty, protože dítě znám a vím, že když nerozumí, může mi to říct a já to následně ještě jednou vysvětlím. Pro lepší ujištění, zda opravdu pochopila, využívám druhou možnost. Je to zároveň i spojené s tím, že na začátku prozradím harmonogram a dítě se toho opravdu drží a pamatuje si, co bude následovat.)
- **Chvalte, chvalte a chvalte:** pozitivní zpětná vazba je výrazným hnacím motorem vpřed. Přesolenou polévku jsem už někdy jedla, ale přechválené dítě jsem ještě nikdy neviděla. Spíše naopak – děti, které jsou málo chválené, jsem bohužel potkala celou řadu. (Rozhodně souhlasím. Snažím se chválit pokaždé při dobře odvedené práci. Když se nám něco nepovede, vždy to můžeme zkusit znovu – nevzdáváme se!)
- **Radost ze společně strávených chvil:** nenutěte se do tréninku komunikačních schopností, když nemáte náladu, není vám dobře. Dítě to vycítí. Vynahradíte si to, až vám bude lépe. (Pokud nastane situace, že mne něco bolí, není mi dobře. Dítěti to sdělím. V opačné situaci dítě ví, že když ho něco bolí, musí to říct pověřené osobě (ve škole paní učitelce, doma mamince apod.).

- **Navazujte, rozvíjejte:** pokud dítě stojí u okna a komentuje, že vidí auto, zopakujte po něm: „Ano, je tam auto, ty jsi šikovný/á, ty tam vidíš auto.“ A rozvíjejte dál např.: „To auto jelo rychle, bylo červené a podívej, teď jede další, tohle je zase velké. To je velké auto. A má velká kola. Asi jede pomáhat stavět nějaký dům...“ Pokuste se využít každé iniciativy dítěte a ujistěte ho v tom, že jej vnímáte, přijímáte informace od něj a dále je rozvíjejte. Rozšiřujete tím jeho slovní zásobu. (Souvisí s již výše zmíněným bodem. Vzhledem k tomu, že dítě, se kterým pracuji, nemá jen sluchové postižení, veškeré podněty z okolí předávám znakem a dále zodpovídám zvědavé otázky dítěte. Rozšiřujeme slovní i znakovou zásobu.)
- **Hrajte si při každé příležitosti:** každá událost všedního dne je impulzem pro rozvíjení komunikace, vycházejte z aktuálního dění kolem, využijte své kreativity, věřte ve svoje schopnosti dítě rozvíjet, nebojte se experimentovat.
- **Dejte si na čas:** je dobré poskytnout dítěti dostatek času k vyjádření. Toto doporučení platí spíše pro „zrychlené“ a výkonově orientované rodiče, kteří dítě bombardují otázkami: „Co je to? Jak dělá koza? Jak dělá slepice?“ Pokud dítě pár vteřin neodpovídá, nemusí to znamenat, že nezná odpověď, může jen přemýšlet nad tím, jak se to řekne.
- **Ticho léčí:** pokuste se odstranit veškeré rušivé elementy, které by mohly zhoršovat soustředění a porozumění. Vypnutá televize, rádio, mixér, zavřené okno do ulice, to vše nám pomůže lépe se na sebe soustředit. Věnujte dítěti to nejcennější, co máte: svoji stoprocentní pozornost.

1.8 Knižní představení neboli projekt KNIHA

Kniha jako divadlo neboli Knižní představení je projekt, který vznikl v Ateliéru Výchovné dramatiky pro Neslyšící (novější název Divadlo a výchova pro Neslyšící). Knihy v rámci ateliéru vznikali hlavně k podpoře čtení s porozuměním u dětí se sluchovým postižením. Výroba knihy probíhala pod vedením pedagogů VDN a také pod vedením scénografky a výtvarnice Marie Jiráskové.

Výtvarně zpracovaná kniha slouží k budování a upevňování vztahu dětí ke knihám. Kniha je následně využita i v divadelní akci. Kniha je pro děti velmi přitažlivá svým vzhledem, výtvarným zpracováním. Divadelní provedení dětem přibližuje a pomáhá lépe pochopit obsah příběhu. Jedná se o formu vlastního prožitku. Zároveň u dětí probíhá rozšiřování slovní i znakové zásoby. Celkově je důležité situaci rozehrát, díky tomu děti lépe chápou kontexty. Kontext dětem se sluchovým postižením při četbě knih většinou chybí. Pro slyšící děti je představení vtažením do světa neslyšících a zároveň ukázkou toho, že příběh může být i bez mluvení. Úspěchem je, když vidíte po představení děti, které si zkouší opakovat viděné znaky.

Projekt vznikl primárně pro děti se sluchovým postižením, ale zájem vzrostl a představení probíhá často i pro jinou cílovou skupinu i v jiném prostředí. Cílem je vytvořit kvalitní osobní divadélko.

Tématy jsou hlavně pohádky a příběhy pro děti a mládež. (Zdroj: KRUŽÍKOVÁ, Lenka, ed. *Oborová didaktika uměleckých disciplín v inkluzivním vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020. ISBN 978-80-244-5665-2., strana 146, 147)

2. STAV BĀDÁNĪ

Tĕmatu hluchoslepoty se vĕnuje vĕce zahraniĕnĕch publikacĭ neŕli ĕeskĕch. JednĀ se o kniŕnĭ publikace ale i internetovĕ ĕlĀnky. Nejvĕce zmiŕnuji publikace ĕeskĕch organizacĭ z kterĕch ĕerpĀm ke svĕmu studiu i samostudiu s pŕihlĕdnutĭm k budoucĭ prĀci. JednĀ se hlavnĕ o Lorm a potĕ zmiŕnuji konkrĕtnĭ autory u kterĕch vĭm, ŕe se tĕto problematice vĕnujĭ. Nejvĕce se jednĀ o zdroje od panĭ HorĀkovĕ, kterĀ mĀ s hluchoslepĕmi mnoho zkuŕenostĭ.

Ohlednĕ dramatickĕ vĕchovy a kniŕnĭho pŕedstavenĭ vyuŕivĀm hlavnĕ zdroje, kterĕ ĕerpĀm ze zĀsob Ateliĕru Divadlo a vĕchova pro Neslyŕicĭ. Tĕma kniŕnĭho pŕedstavenĭ bylo hlavnĭm tĕmatem (a stĀle) v tomto oboru je. Kniŕnĭ pŕedstavenĭ jsou stĀle ŕĀdĀna a majĭ svou povĕst uŕ nĕkolik let. Cesta k proŕitku je velmi dĕleŕitĀ a to hlavnĕ pro dĕtskĕ publikum.

S pŕihlĕdnutĭm na mĕ zkuŕenosti zĭskanĕ bĕhem studia, vĕřĭm, ŕe tento typ projektĕ by se dal vyuŕĭt i u dĕtĭ s jinĕmi ztrĀtami. Cĭlovĕ skupiny se poŕĀd drŕĭm a vĕce teď nahlĭŕĭm i do jinĕ problematiky.

MĀ prĀce mĀ za cĭl dokĀzat, ŕe kaŕdĕ dĭtĕ mĀ prĀvo na svĕj vlastnĭ vĕstup a proŕitek bez ohledu na zdravotnĭ postiŕenĭ.

Ve svĕ prĀci seznamuji ĕtenĀre s problematikou hluchoslepoty. A i pŕes veŕkerĕ handicap jde dokĀzat hodnĕ vĕcĭ. Jen je mnohdy dĕleŕitĕ zmĕnit pohled na vĕc. DoufĀm, ŕe by tato prĀce mohla i nĕkoho motivovat ke tvorbĕ pomŕcek pro dĕti s hluchoslepotou. Mĕ tato spoluprĀce dala velmi mnoho a hodnĕ vĕcĭ, kterĕ mi pŕiŕly dŕĭve samozŕejmĕ, teď vnĭmĀm jinak. Vĭce se ve svĕm okolĭ zamĕřuji na to, co vŕechno lze vnĭmat hmatem. Chtĕla bych dodat nĕkterĕm i odvahu ať se nebojĭ obĕas vykroĭit ze svĕ komfortnĭ zĕny.

3. PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 PLÁN

Primárním cílem projektu byla a je motivace dětí k četbě. U tohoto konkrétního projektu je to také ještě motivace ke kreativní tvorbě a výstup s divadelním představením. Bylo mi zcela jasné, že Karolínka je občas stydlivá, ale postupem času se stydlivost odsunula na druhou kolej a Kája se začala těšit na to, až to všem ukáže.

Tvorbou knižního představení jsem si již já osobně prošla a metodický postup je u všech knih stejný ale vznikají nové výstupy. Postup při tvorbě této knihy byl v základu také stejný, jen v potřebných momentech trochu upravený v detailech. Prvním bodem je společné hledání tématu k tvorbě. Projekt bych i zařadila do oblasti teatroterapie.

Počet lidí pracujících na projektu byl jasný. Práce v tandemu. Ale bylo mi jasné, že sestra se taky občas bude chtít zapojit a možná i lidé v jejím okolí. Vše samozřejmě pod podmínkou, že jim to Kája dovolí se zapojit. Jedná se o dlouhodobý projekt.

Etapy tvorby projektu

Plán je rozdělen do několika etap.

První etapa

Do této etapy řadím výběr textu s dětskou cílovou skupinou, nejčastěji se jedná o známou pohádku. Snažím se nabídnout možnosti a také možnost diskuze. Důležitá je motivace, proč zrovna tato konkrétní pohádka. Motivace k výběru příběhu může být různá. Pohádka může být blížlá, spojená s pozitivním prožitkem. Nebo se může jednat i o pohádku, které jedinec nerozumí a snaží se toto téma zpracovat. Pohádka má životní propojení s aktérem. Následuje vlastní překlad textu s využitím znakového jazyka. Konzultace s neslyšícími. Je důležité otevřít diskuzi o vlastních pocitech při prezentaci, udržet obsahovou linii. Poslední bodem této etapy je naučení se posloupnosti příběhu, textu a znaků.

Druhá etapa

Druhou etapou je výroby knihy – scénografický základ představení. V této etapě je nejdůležitějším krokem zpracovat nejdříve návrh – maketu knihy. To znamená zpracovat vlastní představu, rozvržení příběhu. Každá stránka knížky by měla obsahovat stěžejní situace příběhu. Konkrétně Perníková chaloupka – 1. Strana – úvod, název; 2. Strana – Domov Jeníčka a Mařenky; 3. Strana – cesta do lesa; 4. a 5. Strana – Perníková chaloupka; 6. a 7. Strana – Jeníček a Mařenka v Perníkové chaloupce; 8. Strana – návrat domů.

Hlavní částí této etapy je výroba knihy. Základním materiálem pro výrobu je lepenka, která je dále zpracovávána dle výběru výtvarných technik a je určen rozměr knihy, který si každý akteur zvolí sám. Kniha ale nesmí být moc malá. Tudiž se doporučuje velikost jedné strany minimálně A3.

Pedagogy a vedoucími práce jsou doporučena určitá řešení, ale je zcela na aktérovi zdali je využije. Doporučení se týkají hlavně scénografie a herecké části. Vzniká vždy ortogonální artefakt. (volba barev, výtvarných prostředků, využití různých materiálů apod.). Tvorba má nádech terapeutický. Je to fáze s konkrétním výsledkem. Trénink, soustředění, nutnost dokončení, zodpovědnost za vlastní práci.

Třetí etapa

Rozdělení rolí, práce na roli. Cíle je vytvoření hotového tvaru. Předcházející etapy motivují k dokončení této etapy. Tato fáze bývá dosti náročná. Je důležité využít svých znalostí a dovedností k oživení knihy. Kniha je umístěna vždy v centru jevištního prostoru. Je důležité fázování jednotlivých postav – protostorové. Postavy „vystupují“ z obrazu a vtělují se do aktéra. V průběhu je také důležité ovládnout manipulaci s knihou – otáčení jednotlivých stran, využití rekvizit apod.

V rámci konkrétní scény může dojít i k improvizaci. Aktér zkoumá své tvůrčí možnosti, snaží se obohatit situaci režijně. Improvizovaná část bývá předem konzultována, jakým směrem by se měla ubírat.

Čtvrtá etapa

Čtvrtou etapou je již zhotovené vlastní knižní představení. Premiéra před širším publikem je zásadním bodem tohoto projektu. Hlavní role zajišťuje pozornost publika, aktér bývá sám na jevišti či v tandemu. Aktér může prezentovat vše, co umí. Projev je znakový svébytný, emoční, dynamický. Cesta ke konečnému tvaru knižního představení bývá velmi náročná. Převažuje otevřená komunikace. Řešíme společné problémy. Hledáme návrhy řešení. (Valenta M. a kol.: Rukověť dramaterapie a teatroterapie)

3.2 REALIZACE

3.2.1 VÝBĚR PŘÍBĚHU

Vzhledem k tvorbě knižního představení v tandemu, jsem nemohla příběh vybrat sama. Z vyprávění od maminky Karolínky jsem věděla, že doma již vlastní knížky tvořily. Zajímala mne její vlastní tvorba a zároveň příběhy, které má už zpracovány. Po zhlédnutí knížek, jsem usoudila, že by bylo dobré vytvořit knihu na pohádku, kterou ještě nemá ve své knihovničce. Konzultovala jsem i s maminkou holčičky, a vzniklo pár tipů. Hledala jsem zároveň téma, které je holčičce blízké. Věděla jsem například, jaké zvířátka má ráda a hledala jsem pohádky, které by zároveň mohly být i dobrou motivací pro tvorbu. Nakonec zvítězila (po domluvě s maminkou) Perníková chaloupka. Vzhledem k taktilnímu využití knížky jsem se zaměřila i na ostatní smysly. U této pohádky se propojení s chutí úplně nabízelo. Ale vím, že knihu tvořím s holčičkou a proto jsme to konzultovaly i spolu, nejen s maminkou. Pohádka se slečně líbila.

Později přišel první háček - pohádka O perníkové chaloupce má více verzí. A tudíž jsem jí chtěla seznámit se všemi verzemi důkladně, aby si následně sama mohla vybrat, která se jí líbí nejvíce.

V červnu 2022 proběhla schůzka v rámci logopedické skupinky pod vedením PhDr. Lenky Hricové, PhD., a zaměřili jsme se více na rozbor příběhu. Ostatní děti byly zapojeny do aktivit, například popisovali, co vidí na obrázku. Obrázků bylo více, tudíž se každé z dětí dostalo do kontaktu s Kajkou. V rámci GDPR níže zveřejňuji jen jednu fotografii.

Obrázek č. 7: seřazení příběhu dle posloupnosti ve spolupráci s dalšími dětmi (zdroj: vlastní)

Po probrání, co je na obrázku, jsme společně obrázky seřazovaly, dle posloupnosti. Se skupinkou jsme si na závěr pohádku zahrály. Aktivitu na seřazení příběhu podle obrázků jsem s ní zopakovala i v domácím prostředí.

Obrázek č. 8: seřazení obrázků z příběhu dle posloupnosti v domácím prostředí samostatně (zdroj: vlastní)

Vzhledem k tomu, že jsme zatím probrali jen jednu z verzí. Na příští setkání, které proběhlo v prosinci 2022, jsem přinesla knížky (z mé domácí knihovny a také zapůjčené z knihovny v Opavě). Zkoumaly jsme, že každá kniha je jinak velká, má jiný počet stránek, v některých je jen Perníková chaloupka a v některých je pohádek více apod. K hromadě knih Kajka přidala i své z domácí knihovničky a společně jsme knížku po knížce postupně četly a srovnávaly, které verze jsou stejné a které se liší. Později jsme dokonce porovnávali stáří knih.

Obrázek č. 9: rozbor jednotlivých knih (zdroj: vlastní)

Na fotografiích níže (obrázek č.10) můžeme také vidět knihu Venduly Chalánkové, která je celá vyšívána. Když jsem o této knize zaslechla, ihned jsem běžela do knihovny si ji zapůjčit. Přebal mne velmi nadchl, je hmatově výrazný, ale zbytek knížky bohužel ne. Kniha mi i tak byla inspirací při výběru materiálů na tvorbu naší knihy.

Obrázek č. 10: kniha Venduly Chalánkové (zdroj: vlastní)

Jakmile jsme prošli všechny knihy a zopakovali si různé verze, nechala jsem Kajku, ať si sama vybere, která verze je jí nejbližší. Zdůraznila jsem, že můžeme v příběhu udělat i malé změny. Postup byl takový, že jsem začala vyprávět pohádku, ale v místech, kde se příběhy rozcházejí, jsem se ptala, kterou verzi vybere.

3.2.2 NAŠE VERZE PŘÍBĚHU

V rozhodování jsme se zastavily hned u názvu. „*Jak pohádku pojmenujeme? PERNÍKOVÁ CHALOUPKA, nebo O PERNÍKOVÉ CHALOUPCE.*“ Kája vybrala název Perníková chaloupka. Mně se tento název taky více zamlouval. Je kratší, výstižnější a na úvodní stranu se písmenka dají lépe poskládat. Začátek pohádky, jsme nechaly stejný, jak to bylo ve všech verzích pohádky.

Otázkou však bylo: „*KDE JE MAMINKA?*“ Tohle téma se již objevuje v její pohádce o Popelce. Věděla jsem, že tématu smrti, které se často objevuje v pohádkách, se vyhýbat nemusím.

Dále jsme se zaměřili na tatínka a „finanční situaci“ celé rodiny. Celý rozhovor probíhal v taktilním znakovém jazyce ostatně jako veškerá komunikace s Kajkou.

„*Měli málo peněz nebo hodně?*“

„*Málo.*“

„*A kde tatínek pracoval?*“

„*V lese.*“

„*A co dělal v tom lese?*“

„*Řezal dřevo.*“

„*Kde byly děti, když byl tatínek v práci? „Chodili s ním do lesa nebo zůstali sami doma?*“

„*Šli s tatínkem do lesa.*“

„*A co v lese děti dělaly?*“

„*Sbíraly jahody.*“

„*Co se stalo potom?*“

„*Ztratily se v lese.*“

„*Aha, dvě děti se ztratily v lese... co udělaly? Jak se dostanou zpátky domů?*“

„*Musí najít světylko.*“

„*Jak ho najdou?*“

„*Musí vylézt na strom a podívat se.*“

„*Kdo na ten strom vylezl?*“

„*Jeníček.*“

„A co dělala Mařenka? Čekala dole nebo taky vylezla na strom?“

„Taky vylezla na strom.“

(Tady jsem byla odpovědí zaskočená. Líbilo se mi, že si příběh upravila podle svého. V ani jedné verzi není napsáno, že na strom vylezly obě děti.)

„Obě děti hledaly světýlko. A když ho uviděly, co udělaly?“

„Šli tam.“

„A ze stromu seskočily nebo slezly?“

„Seskočily.“

„Opravdu? A nic se jim nestalo? Skákat ze stromu, to je vysoko.“

„Neeee. Slezly po stromě dolů!“ (znakuje šplhání po stromě směrem dolů)

„Viděly světýlko. Co to bylo? Kde to světýlko bylo?“

„To byla Perníková chaloupka.“

„Co děti udělaly, když zjistili, že to není jejich dům, ale Perníková chaloupka? Zaklepaly na dveře?“

„Neeee, měli hlad a začali loupat perníček. Jeníček vylezl nahoru na střechu.“

„Kde byla Mařenka?“

„Byla dole.“

„A co dělala?“

„Taky loupala perníčky.“

„Kdo bydlel v té chaloupce?“

Odpověď znakuje (čarodějnice, ježibaba) a usmívá se u toho.

„A čarodějnici to vadilo, že jí někdo loupe perníčky?“

„Vadilo. Dívala se, kdo to loupe. A řekla: Kdo mi to loupe perníček?“

„A děti jí odpověděly?“

„Neeee!“ (směje se) „Děti se rychle schovaly a byly potichu.“

„A co čarodějnice udělala?“

„Schovala se zpátky do domečku.“

„A děti?“

„Děti znovu loupaly perníčky.“

„Co udělala ježibaba, když zase slyšela?“

„Vylezla a chytila děti. Zavřela je v chaloupce a dávala jim moc perníčků, aby byli tlustí.“

„Co potom chtěla udělat?“

„Ježibaba chtěla, ať si děti sednout na lopatu.“

„A jak to pokračovalo?“

„Děti povídali, že neví, jak si mají sednout na lopatu a ježibaba to má ukázat.“

„Takže ježibaba si sedla na lopatu a děti udělali co?“

„Strčily ji do pece a utíkaly domů.“

„A vzali si perníčky na cestu domů a pro tatínka?“

„Ano.“

„Našli jejich domeček nebo znovu zabloudily?“

„Našly domeček.“

Výsledek:

PERNÍKOVÁ CHALOUPKA

Byl jeden domeček a v něm bydleli dvě děti s tatínkem. Děti se jmenovali Jeníček a Mařenka. Měli málo peněz, a tatínek chodil pracovat do lesa. Řezal tam dřevo. Děti chodily do lesa taky. Sbírali tam jahody. Sbírali a sbírali, až najednou zjistily, že zabloudily. Dostaly nápad, že vylezou na strom a podívají se, kde uvidí světýlko. Jeníček vylezl na strom, ale Mařenka nechtěla zůstat dole a vylezla na strom taky. Obě děti se rozhlížely, až najednou v dálce opravdu uviděly světýlko. Šly za světýlkem, ale zjistily, že je to chaloupka celá z perníku. Děti už byly hladové a tak začaly perníček loupat a jíst. Jeníček vylezl na střechu a Mařenka loupala perníčky dole. Ježibaba, která v chaloupce bydlela, je ale slyšela a vykoukla z okna. Děti se rychle schovaly. A ježibaba zase zalezla, zpátky do chaloupky. Děti znovu začali loupat perníček a Ježibaba najednou vylezla ven a děti chytila. Děti zavřela doma a krmila je perníčky. Chtěla je vykrmit a strčit do pece. Poručila jim, ať si sednou na lopatu, ale děti dělaly, že neví, jak se na lopatu sedá. Že jim to má ježibaba ukázat. Ježibaba si sedla na lopatu a děti neváhaly a strčily ježibabu do pece a pořádně za ní zavřely. Rychle ještě zabalily pár perníčku pro tatínka a utíkali domů.

3.2.3 TVORBA ZÁKLADU KNIHY

V letních měsících roku 2022 jsme již začali pracovat na tvorbě základu na knihu.

Mým úkolem bylo sehnat dostatečně tvrdou knihařskou lepenku – pro tvorbu doporučuji tloušťku 3mm. Mám již vyzkoušeno na mé knize NA POLI A VE MĚSTĚ. S Kajkou jsme se setkaly na letním pobytu pro rodiny se sluchovým postižením ve škole pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí.

Vzhledem k již předešlé spolupráci s Kájou, mi PhDr. Lenka Hricová, PhD., svěřila vedení skupinky. K tvorbě knihy jsme se dostaly až ke konci týdne. Byly nám nápomocny další dvě dobrovolnice i sestra Karolínky. Zprvu jsem nachystala ubrus, knihařskou lepenku a odlamovací nožik.

Vše jsem Kajce vysvětlila. Co se bude dít, postup a co má teď před sebou. Zdůraznila jsem opatrnost při pracování s nožikem a hlídala jsem bezpečné zacházení. I ostatní přítomní byli poučeni.

Vzhledem k velkému měřítku lepenky jsme musely lepenku rozřezat v půlce. Pro lepší hmatové vnímání jsem řezání do lepenky začala já a následně jsem Kajce ukázala, kde může řezat. Počítala jsem s tím, že nožik může „ujet“ mimo čáru, nechala jsem proto pár cm navíc. Nejdříve jsem Karolínce vedla ruku při řezání. Pracovaly jsme spolu. Když jsem si už byla jistá, že by to mohla zvládnout sama, nechala jsem ji, si to vyzkoušet. Byla jsem, ale připravena kdykoliv pomoci. Karolínce to šlo velmi dobře, nabízela činnost i sestře (fotografie níže) a dalším dobrovolnicím. Všichni v okolí si to vyzkoušeli, Kája určovala, kdo bude řezat. Vzhledem k tomu, že lepenka má několik vrstev, trvalo opravdu dost dlouho, než se nám podařilo ji rozdělit na dvě části. Ke konci se Kája sama začala ptát, kdy už to bude. Vysvětlila jsem jí, že si může lepenku otočit z druhé strany a hmatem zkontrolovat jestli už je hotovo. Při manipulaci s lepenkou jsem měla nožik při sobě, aby nedošlo k úrazu a hlídala jsem i manipulaci s lepenkou. Kája to zvládala, už sama a sama si kontrolovala, jestli má už hotovo.

Já jsem jen pozorovala, že se jí to řezání velmi daří a že se blížíme k cíli. Ta radost z povedené práce byla neskutečná. Díky dobrovolnicím byl tento moment zachycen i na fotku. (níže)

Obrázek č. 11: řezání lepenky (mladší sestra) – Valašské Meziříčí (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 12: řezání lepenky – společná práce (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 13: hmatová kontrola uřezání lepenky (zdroj:vlastní)

Obrázek č. 14: radost z hotové práce (zdroj: vlastní)

Druhé letní setkání proběhlo na chatě jejích rodičů (obrázek č. 15). Jedno odpoledne při pěkném počasí jsme šly tvořit ven na zahradu. Dva strany pro knihu jsme měly již hotové, ale cílem bylo mít strany 4. Ještě 2 strany nám chyběly a tak jsme opět řezaly lepenku napůl.

Formát jednotlivých stran jsme později přizpůsobily batůžku, který jsem sehnala pro lepší a jednodušší přenos knížky. Kajka z batůžku měla radost, ale zatím odmítala si ho sama vyzkoušet. A tak pro lepší představu, jak se nosí, jak je velký a objemný, jsem si jej dala na záda já a nechala jsem Kajku to zkontrolovat. Batůžek je z materiálu, který je odolný i vůči dešti, vhodný za každého počasí.

Obrázek č. 15: ukázka batůžku na zádech (zdroj: vlastní)

V tvorbě jsme následně pokračovaly až v září 2022. Setkání proběhlo u Karolínky doma. Lepenku jsme natíraly Duvilaxem (lepidlem) pro zpevnění. Tato část byla na více setkání, dlouho se čekalo, než lepidlo pořádně zaschne. Nejprve jsme natřely jednu stranu a druhou stranu jsme natíraly až při dalším setkání.

Jedna strana

Obrázek č. 16: natírání lepidlem (zdroj: vlastní)

Druhá strana

Obrázek č. 17 (vlevo); obrázek č. 18 (vpravo) – chystání lepenky na práci (zdroj: vlastní)

Obrázky č. 18: natírání lepidlem (zdroj: vlastní)

Dalším krokem v naší tvorbě – až po dobrém zaschnutí obou stran lepenky, bylo zabroušení okrajů jednotlivých stran. K broušení, jsme použily brusný papír. Nejdříve jsem Karolínce vysvětlila, jak šmirgl papír funguje a čeho chceme dosáhnout. Zaschlé lepidlo udělalo na okrajích „kopečky“, a ty jsme se snažily broušením odstranit. V rámci lepšího pochopení úkolu jsem Kajce pomáhala, později jsem ji nechala pracovat samotnou. Kajka věděla, že když bude potřebovat pomoci, stačí si říct a já pomohu.

Obrázek č. 19: společné broušení lepenky (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 20: broušení lepenky (zdroj: vlastní)

Musím uznat, že Kája se do toho tak moc pustila, že někdy bylo dost obtížné ji zastavit. Šlo vidět odhodlání, že nechce, aby knížka měla „kopečky“. Vše jsme uhladily a jednotlivé stránky jsme odložily. Jenže při dalším setkání (leden 2023) jsme zjistily, že se stránky k sobě přilepily. Tudíž muselo dojít k odlepení (i s pomocí síly) a opětovnému obroušení. V tomto nám pomáhala i Kajky sestra. Vše opět bylo odsouhlaseno přímo Kajkou. Dokonce mám pocit, že to sestře sama navrhla, že by nám mohla pomoci.

Obrázek č. 21: broušení lepenky společně se sestrou (zdroj:vlastní)

Holky pracovaly jako jeden tým a během chvilky bylo vše opět krásně obroušeno. Po zkontrolování, že jednotlivé strany už nemají „kopečky“, jsme mohly, knížku skládat dohromady. Stránky jsme k sobě přilepovaly kobercovou páskou. Mezi stranami jsme nechávaly vždy malý prostor, aby se dalo s listy otáčet. Slepování knížky proběhlo opět na dvě části. Bohužel nám totiž došla během lepení kobercová páska.

Obrázek č. 22: slepování částí lepenky kobercovou páskou (zdroj:vlastní)

Obrázek č. 23: stříhání kobercové pásky (zdroj: vlastní)

Na snímku níže (obrázek č. 24), jde vidět krásná radost při slepení prvních dvou stran. První moment při zjištění funkčnosti otáčení stran opravdu hodně emotivně zafungoval.

Obrázek č. 24: první dvojstrana slepená (zdroj: vlastní)

V druhé části jsme slepily dohromady celou knihu. Na snímcích (např. obrázek č. 25) jde vidět, že Kajce pásku jen přidržuji, vše ostatní dělala sama.

Obrázek č. 25: proces lepení lepenky kobercovou páskou (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 26, 27: slepený základ knihy (zdroj: vlastní)

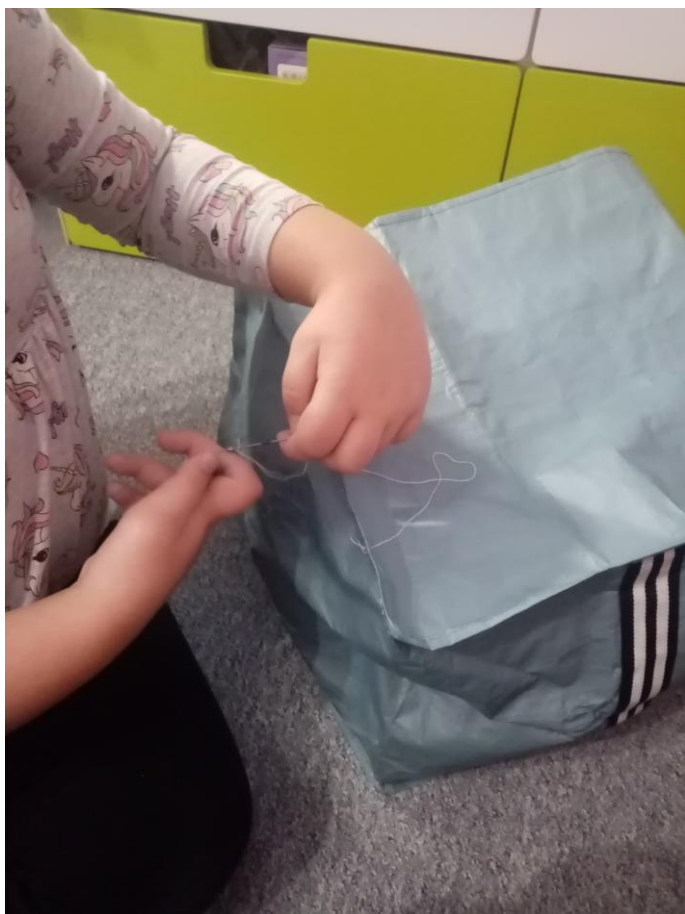
3.2.4 BATŮŽEK

Když už jsme měly knižní základ hotov, schovaly jsme jej do batůžku.

Při dalším setkání, v únoru 2023 jsme se ke knížce vrátily, a Kajka si všimla, že v batůžku je díra. Těžko říct, kde se tam díra vzala, ale musely jsme to vyřešit. Vzala jsem větší jehlu a tlustší nit a společně jsme batůžek zašívaly. Kajka poprvé šila. Šití nám šlo velmi dobře, Káju to opravdu bavilo a měla na konci radost, že si batůžek mohla sama opravit. Při šití jsem jehlu navlékala sama nebo jsem Kajce vedla ruku, ale provlékání nitky dělala Karolínka sama. Ruku k dílu jsem přiložila jen, když se nám nitka zamotala a ještě jsem dělala uzlík na konci. Nesmím zapomenout zmínit, že Kajka byla poučena o tom, že je jehla ostrá. Vysvětlila jsem jí to a poté jsem jí nechala jehlu v ruce, ať ji může prozkoumat.

Po zhotovení formátu knihy jsme se společně mohly pustit do tvorby jednotlivých stránek.

Prvním krokem v této části bylo připravit samozřejmě návrh. Návrh se v detailech párkrát změnil, ale základ zůstal stejný. Nejprve jsme musely přilepit podklad neboli pozadí jednotlivých stran, podle toho, co se bude na stránce nacházet.

Obrázek č. 28: šití batůžku (zdroj: vlastní)

3.2.5 VÝROBA JEDNOTLIVÝCH STRÁNEK KNIHY

BAREVNÝ PODKLAD

Jako pozadí jsme využily obyčejné barevné papíry. Ostatně stejně jako při každé práci jsem nejdříve vysvětlila, co budeme dělat, co potřebujeme. Nechala jsem Kajku ať potřebné věci nachystá a nechala jsem ji tvořit sama, v těžších případech jsem pomohla, když jsem viděla, že je potřeba pomoci nebo když si Kajka sama o pomoc požádala. Lepenku jsme prvně natřeli lepidlem – použité lepidlo bylo Duvilax nebo Herkules. Tyto lepidla jsme používaly i v dalších krocích, podle materiálu, který jsme potřebovaly přilepit. Kajka si opět vše přichystala sama (lepidlo do mističky a dávala i pozor, aby se lepidlo nevytlilo na koberec). Poté jsme na potřenou stranu položily papír a uhladily.

Obrázek č. 29 (vlevo) – příprava lepidla do misky

Obrázek č. 30: natírání lepidlem lepenku (vpravo)

(zdroje obrázků: vlastní)

Vlevo obrázek č. 31: lepenka natřená lepidlem (zdroj: vlastní)

Vpravo obrázek č. 32: přilepení barevného papíru (zdroj: vlastní)

Knihu jsme po nalepení zavřely, ať se papír tíhou dobře přilepí. Občas jsme si na knížku i sedly jako závaží. Vzhledem k tomu, že jsem schválně zvolila větší papír pro nalepení (aby mohla Kajka papír i sama nalepit a nemuseli jsme řešit přesnost apod.). Se zavřenou knížkou jsme dále pracovaly a stříhaly jsme přesahující papír mimo lepenku.

Obrázek č.33 (vlevo), 34 (vpravo): stříhání barevného papíru podle okrajů knihy

(zdroj: vlastní)

Na obrázku níž můžeme vidět již Kajkou ostříhaný okraj. Takto ostříhala všechny strany, kde papír přesahoval přes lepenku a já jsem následně pomohla papír ostříhat přesněji. Někdy jsem papír stříhala sama a někdy jsme stříhaly společně, podle toho, jak Kajka chtěla.

Obrázek č. 35: ukázka práce s nůžkami při stříhání barevného papíru podle okraje knihy (zdroj: vlastní)

Po každé práci na knížce si Kája na závěr knihu zvedla a postavila. Mně se podařilo párkrát zachytit její radost na fotografii. Velmi mne těšil její zájem o to, kdy budeme pokračovat ve tvorbě. Sama mi ukazovala, že knížka dobře stojí. Vedla mi ruku, ať se také podívám. Na obrázku č. 36 (níže) jde o zachycení moment, kdy Karolínka zjistila, že knížku může postavit a okomentovala to slovy: „Teto, tys to dobře vymyslela!“

Obrázek č. 36: fotografie „Teto, tys to dobře vymyslela!“ (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 37 (vlevo), obrázek č. 38 (vpravo): radost z knihy (zdroj:vlastní)

Tato činnost se opakovala u každé strany – lepení modrého a bílého papíru. Nejprve jsme nalepily všechny modré a poté všechny bílé. Postup byl všude stejný.

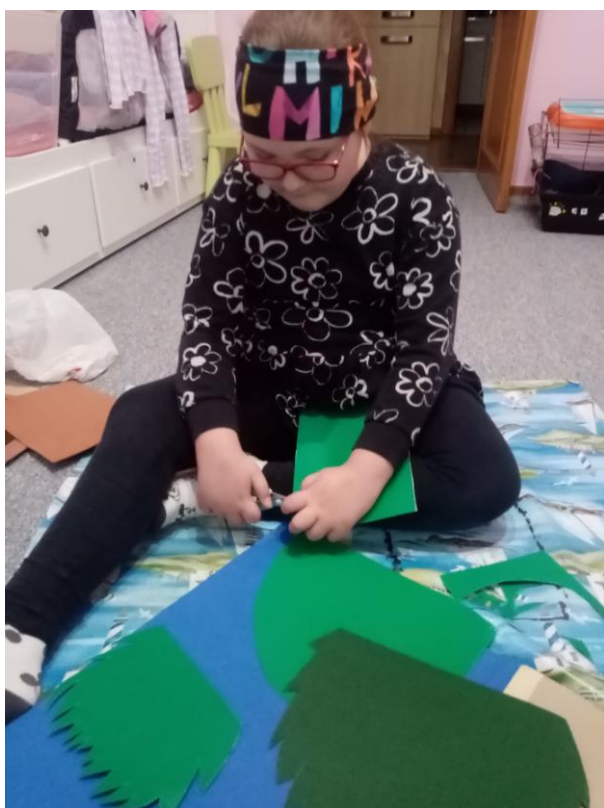
Obrázek č. 39 (nahore), obrázek č. 40 (dole): stříhání barevného papíru podle okraje knihy (zdroj: vlastní)

Jakmile každá strana měla nalepený podklad, vybrala jsem jednu stranu, se kterou začneme. Byla to strana, kde již bylo jasné, jak bude vypadat. U ostatních stran se návrhy ještě měnily.

LES

První stranou ke tvoření byla dvojstrana, kde se měl nacházet domeček Jeníčka a Mařenky a také hluboký les. Vzhledem k tomu, že podklad na straně byl už nalepen, začaly jsme stříhat kopce. Kajka měla na výběr z mnoha materiálů (všechny zelené barvy aby naznačovaly travnatou plochu). Kopce jsme stříhaly společnými silami (jednou já, jednou Kajka, jednou Kajka vystříhla kopec a já ostříhala okraje, aby vypadaly jako tráva a někdy jsme travnaté okraje stříhaly společně).

Jakmile byl dostatek kopečků hotov, vrhly jsme se na cestičku.

Obrázek č. 41: stříhání kopců (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 42: stříhání kopců (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 43: stříhání kopců (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 44 (nahore), obrázek č. 45 (dole): společné stříhání kopečků (zdroj: vlastní)

Nejdříve jsme opět nalepily podklad – barevný (konkrétně hnědý) papír na dolní okraj knihy. Dále jsme na cestičku tvořily kamínky.

V den, kdy jsme měly v plánu tvořit kamínky, byla přítomna i osobní asistentka Karolínky Anička Kohutová. Pomáhala nám také stříhat (Karolínka odsouhlasila). Pokud se chtěl někdo zapojit do výroby, vždy se musel zeptat Karolínky vzhledem k tomu, že je to hlavně její knížka. Já i Anička jsme rovnou stříhaly oblé kamínky a Karolínka taktéž zkoušela, ale sama pověděla, že jí to moc nejde. Proto jsme vymyslely jiný způsob, jak kamínky vyrobit. Nechtěla jsem Kajku o tuto část připravit, tudíž stříhala proužky z různých papírů, které měla k dispozici a poté z nich čtverečky. Následně jsem její čtverečky jen zaoblila nůžkami. Všechny vystřižené kamínky jsme dávaly na jedno místo.

Obrázek č. 45 (vlevo), obrázek č. 46 (vpravo): lepení cestičky společně s osobní asistentkou Annou Kohutovou (viz příloha č. 2) zdroj: vlastní

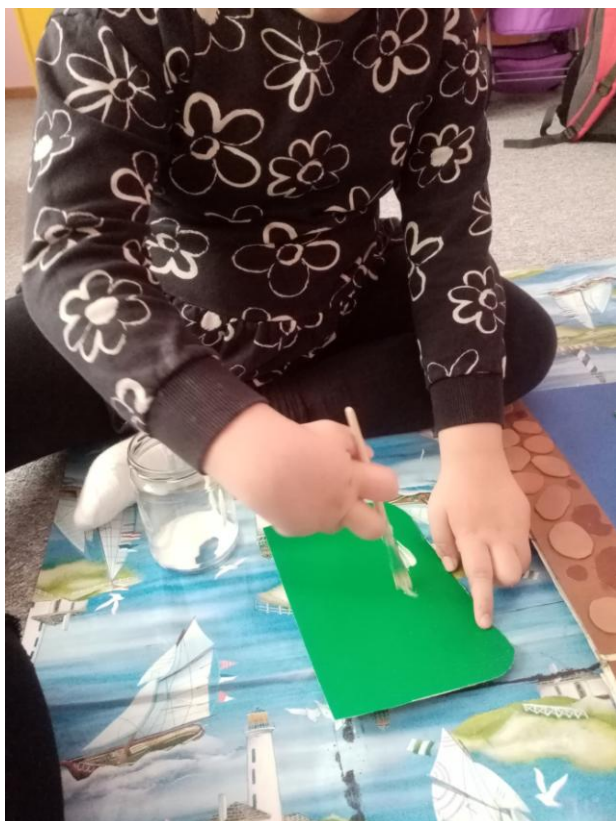
Jakmile jich byl dostatek, odložily jsme nůžky a začaly kamínky lepit. Na kamínky byl využit brusný papír, pěnový, pěnový samolepící. Pěnové papíry byly dvou různých odstínů. Kajka rozhodovala o tom, kdo je zrovna na řadě s lepením. Postupně jsme se všechny tři střídaly. Vždy si ten, kdo byl zrovna na řadě, vybral jeden z vystřižených kamínků, zvolil způsob nalepení (samolepící, natřít lepidlem nebo oboustranná lepicí páska). A následně kamínek nalepil na cestičku na místo, kde se mu kamínek nejvíce líbil. Takto jsme společnými silami cestičku celou vyzdobily kamínky.

Obrázek č. 47: kontrola hmatem – cestička (zdroj: vlastní)

Cestička hotová a bylo načase nalepit kopečky. Kopečky jsem nejdříve dala na dvoustranu „nanečisto“. Vysvětlila jsem Karolínce, kde, jaký kopeček bude a počkala jsem na její schválení nebo odmítnutí. Párkrát jsme kopečky přesouvali, tak aby to vyšlo co nejlépe i s ohledem na otáčení stránek.

A opět bylo na řadě lepení. Vzhledem k materiálům jsme opět volily z různých způsobů přilepení. Nejčastěji bylo používáno lepidlo Herkules a natíraly jsme štětcem. V lepení jsme se opět střídaly. První kopec jsem nalepila já, abychom jsme se mohly podle něj orientovat. Další lepila Kajka. S nalepením jsem pomáhala. Přidržovala jsem papír, navedla jsem její ruku na předem určené místo (při předchozím rozvržení kopců), při natírání jsem doplnila lepidlo tam, kde chybělo.

Obrázek č. 48 (nahore): nanášení lepidla na kopec (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 49: společné natírání kopečků lepidlem (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 50 (nahore), obrázek č. 51 (dole): společné přilepení kopce na podklad knihy (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 52: kopec přesahuje do cestičky (zdroj: vlastní)

U některých kopců jsme musely zmenšit jejich velikost, protože by přečnívaly přes okraj stránky nebo by svou velikostí zakrývaly jiné kopce či zasahovaly do již nalepené cestičky. Můžete vidět na obrázku č. 52 (výše). Na obrázku č. 53 (níže) je již opravená verze.

Obrázek č. 53: opravený kopec vpravo (zdroj: vlastní)

Při dokončení jsme tvořily mráčky. Zvolila jsem bílý chlupatý drátek. Prvně jsem Karolínce ukázala, jak s drátkem pracovat, aby se vytvořil tzv. mráček. Nalepila jsem mráček pomocí oboustranné lepicí pásky na Kajkou vybrané místo. Další mráčky tvořila Karolínka sama. Já jsem jen pomáhala s nalepením, tzn., přilepila jsem oboustrannou lepicí pásky a sundala folii, Kajka poté sama nalepila do knížky (ukázka mráčků níže).

S chlupatým drátkem jsme pracovaly i při dalším bodu – vytvoření jahod. Tentokrát ale byl zelené barvy (tmavá a světlá). Do mezer mezi kopečky jsme umístily stéblo pro jahody. Karolínka měla při každém stéblu na výběr, jestli bude světle nebo tmavě zelené. Světlě zelená vyhrála při každé volbě. Drátek jsme stejně jako u mráčků přilepily oboustrannou lepicí páskou. Já jsem pásku akorát obstrihla podle tvaru stébla, aby nevyčnívala.

Na konec drátku byl přilepen (samolepící) suchý zip, aby se daly jahody v lese doopravdy sbírat. Suchý zip později nabarven zelenou (na trávě) a červenou (jahody) barvou aby jeho původně bílá barva nebyla moc výrazná a nenarušovala barevnost knihy.

Obrázek č. 54: zkouška suchého zipu na jahodě (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 55: krok: kopce – hotov (zdroj: vlastní)

Nalepením kopců naše práce samozřejmě neskončila. Pokračovaly jsme ve tvorbě a na řadu přišlo vyrobení stromečků do lesa. Původně jsme měly jen tři stromy, ale to bylo samozřejmě málo na les. Přidávaly jsme postupně další a další stromy a nakonec jich máme zhotovených 7. Karolínka si dokonce velký počet stromů i spojila s příběhem. „Máme moc stromů. Tam bude tma!“. Tohle pojetí mne vůbec nenapadlo a jsem ráda, že si to Kajka dala hned do spojitosti.

Při výběru materiálu na ztvárnění stromů jsem hledala propojení se dřevem. Osvědčily se nám dřevěná dřívka, na která jsme později přilepovaly proužky z povrchově různých papírů. Proužky tak tvořily jehličnaté stromy. Výběr materiálu na větve stromu byl opět zcela na Kajce. Každá jsme si vybrala papír a stříhaly jsme proužky, tak, jak nám to šlo od ruky. Velikost jsem nechala na Kajce, protože ona sama ví, jak se jí to bude stříhat nejlépe. Na obrázku níže můžete vidět již dopředu nastříhané proužky a pak jsme jen lepily. Činnosti jsme měly vždy takto rozdělené. Bylo to lepší hlavně z praktického hlediska.

Obrázek č. 56: začátek tvoření jednotlivých stromů (zdroj: vlastní) vlevo

Obrázek č. 57: tvoření lesa, tvoření jednotlivých stromů (zdroj: vlastní) vpravo

Jak je již zmíněno výše, stromy jsme postupně přidávaly, až nám z toho začal vznikat opravdu krásný les. Karolínka z lepení větviček měla opravdu radost, šlo vidět, že ji práce opravdu baví. Sama už odhadovala délku větví a ty delší mne poprosila o zkrácení.

Jediné, co na závěr této strany chybělo, byl domeček Jeníčka a Mařenky. Vzhledem k náročnosti vnímání hmatem jsem chtěla domeček vytvořit jednoduše, zároveň se mi zamlouvalo i propojení se znakovým jazykem (konkrétně znak pro dům) a proto jsme opět zvolily dřívka stejně jako u stromů. Stejný dům se nachází i na poslední straně. K domečku Karolínka ještě přidala plot (také opět ze dřevěk, ale tenčích). Níže můžete vidět naši první zhotovenou dvojstranu. Zapomněla jsem zmínit ještě praktické využití jahod. V pohádce děti sbírají jahody, a proto jsem přemýšlela nad tím, jak to ztvárnit i do knížky. Využití suchého zipu se nám osvědčilo. Mneší problém nastal při to, že suchý zip byl bílé barvy a tudíž byl dosti výrazný a bral pozornost, když neměl. Musely jsme tedy barvu změnit. Část suchého zipu nalepená na základu knihy byla přebarvena na zeleno a okolí jsme barvami také ozdobily, až to vypadá přirozeněji. Druhá část suchého zipu (tedy ta, na které je přilepena jahoda) byla nabarvena na červeno. S výsledkem jsme byly obě spokojené a i rodiče projevíly údiv nad naší prací.

Obrázek č. 58: dvojstrana (les) – dokončeno (zdroj: vlastní)

úvodní stránka

První strana knihy je bílá zvýrazněná šedými skvrnami pomocí houbičky na mytí nádobí namočené do šedé temperové barvy. Zrovna šedá barva byla vybrána Kájou. Barva namíchána z hodně bílé barvy a přidaly jsme trochu černé. Při dekoraci houbičkou nám pomáhala i její mladší sestra, která se rovněž chtěla zapojit do tvorby knihy. O veškerém zapojování ostatních lidí do tvorby rozhodovala Kajka. Bez jejího souhlasu jsem nikomu nedovolila nám s knížkou pomáhat. Když se čekalo na zaschnutí stránky, malovala Kajka hnědou barvou na jiný kus lepenky. Lepenky byly dvě. Jedna tlustší a druhá tenčí. Oba kusy lepenky bylo potřeba natřít na hnědo. Malování bylo pro Kajku velmi zábavné a užily jsme si při tom hodně legrace. Barvu měla Karolínka dokonce i na nohách. A i když mě čekalo následné umývání, za tu radost dítěte to stálo. Nejvíc mě pobavila situace, kdy Kája malovala, a já jsem se snažila nezašpinit od barvy samu sebe. Potom Kajka odložila štětec a zeptala se (rukama od barvy), jestli jsem taky špinavá. Chtěla jsem odpovédět, že nejsem špinavá od barvy, ale v ten moment mi došlo, že to Kajce musím zaznakovat taktálně a že to už rozhodně špinavá budu. Podala jsem jí ruce a Kajka na mě schválně sahala tolik, že jsme pak musely skoro obě do vany. Na to vzpomínám velmi ráda.

Poté, co desky zcela zaschly, jsem si udělala náčrt písmenek a začaly jsme je vyřezávat. Většinu práce jsem vykonávala já, protože vyřezávání tak malých písmenek je složité. Při vyřezávání tenčích písmenek jsem používala tlustou lepenku jako podložku. Vyřezávaly jsme písmena jedno po druhém podle názvu naší pohádky. Písmenka jsme ještě obarvily i z druhé strany. Hotová písmenka z tenčí lepenky jsme po zaschnutí ihned nalepily (znovu oboustranná lepicí páska stavební) na úvodní stranu knihy, přesné místo určila Kajka. Písmenka z hrubé lepenky jsme obohatily o suché zipy a připevnily na knihu. Toto řešení písmenek je součástí divadelního výstupu před dětským publikem. Kniha tedy pro diváka nese jen název PERNÍKOVÁ, ale hned vzápětí se jedná o to, aby divák společně s kontrolou Kajky sestavil slovo CHALOUPKA.

Obrázek č. 59: malba temperovými barvami na lepenku (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 60: vyřezávání jednotlivých písmen názvu pohádky (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 61: vyřezávání písmen (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 62: natírání písmen barvou (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 63: vyřezávání písmen a následné podání písmenka pro nabarvení, rozdělení úkolů (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 64: rozdělení úkolů během tvoření (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 65: sdělování si informací během tvorby pomocí taktilního znakového jazyka (zdroj: vlastní)

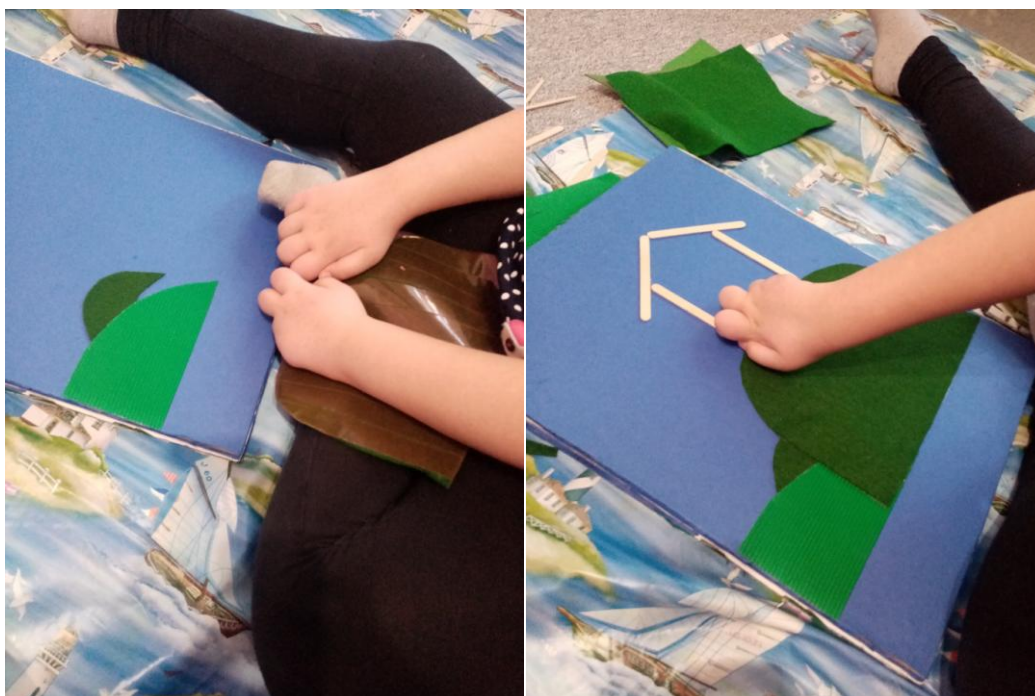

Obrázek č. 66: natřená jednotlivá písmena (zdroj: vlastní)

tvorba závěru knihy

Již jsem zmínila domeček na zadní straně celé knihy. Tak přeskočím k další naší zhotovené stránce. Vzhledem k tomu, že je dosti podobná prvky té již zhotovené, přišlo mi dobré na to navázat a Karolínka díky tomu hned věděla, jaká činnost následuje. Jednotlivé kroky se opakovaly. Stříhání kopců, kamínků i lepení, výběr materiálu atd. Materiál na největší kopec jsem nechala vybrat Kajku. Zbylé dva jsem vybírala já i s ohledem na zbytky papíru, které jsme měly a bylo škoda je vyhodit a nevyužít.

Pro nalepení byla použita opět oboustranná lepicí páska dostatečně silná, aby materiály udržela. Lepily jsme proužky a poté folii sundávaly. Někdy Kajka sama, někdy s dopomocí na začátku a někdy to celé nechala na mě.

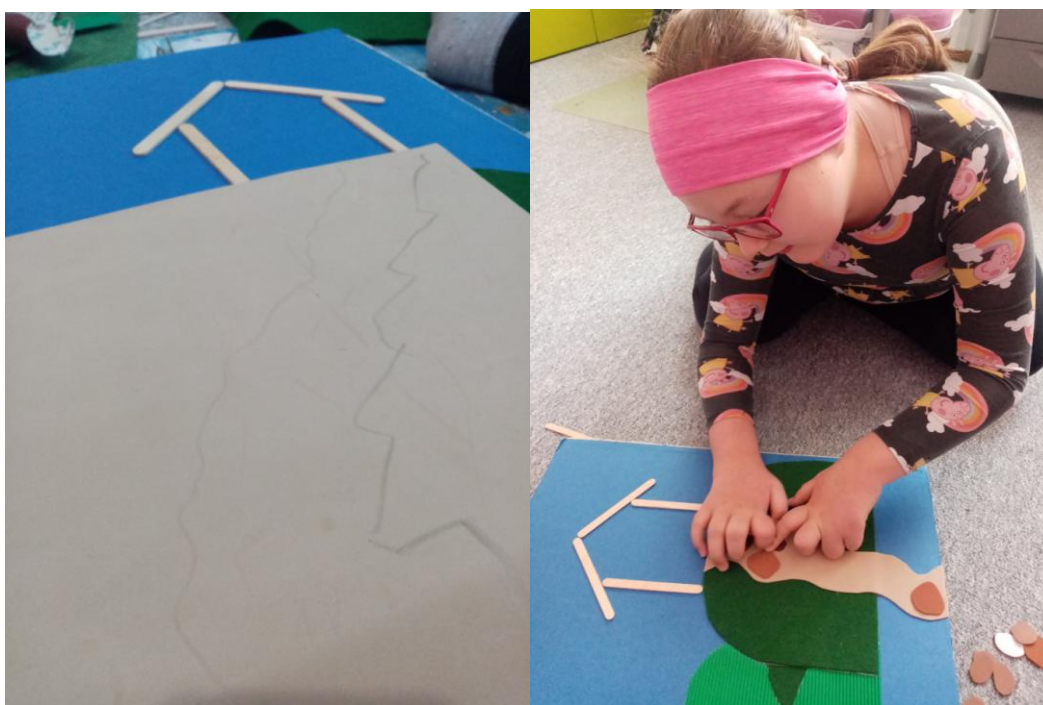
Obrázek č. 67 (vlevo): odstranění folie z oboustranné lepicí pásky (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 68: přilepení dřívku na podklad (zdroj: vlastní)

Při tvorbě domečku na zadní stranu knihy jsme již moc nepomáhala, Kajka už věděla, jaký je postup. Jen jsem vždy pomohla v detailech jako nalepit pásku na dřívku přesně tak, aby nepřechovala a zároveň ji zastříhnout. Také odlepit pásku bylo dosti obtížné pro Kajku na tak malém dřívku, s tím jsem také pomohla a ještě při navedení ruky na správné místo, kde má chaloupka být. Plot k domečku byl také v její režii a já jsem jen byla k dispozici při lepení a stříhání. Případně když si Kája vyžádala pomoc ještě u něčeho jiného jako je nalepení plotu. Bála se, že plot nalepí špatně (tuto situaci jsme řešily docela často), vysvětlovala jsem jí, že nic není špatně. Vše se dá opravit, pokud se jí to nebude líbit, jen že je důležité to zkusit nejdříve sama a pak poprosit o pomoc.

Domeček stojí ale otázkou je, jak se děti k domečku dostanou? A tak přišla na řadu již známá cestička. Opět výběr základu na cestičku pod vedením Karolínky. Papír jsem přiložila k domečku a dala jsem Kajce tužku, že může cestičku sama nakreslit a já dokreslím podle jejího vzoru druhou stranu.

Kajka se s chutí vrhla do práce. Společnými silami jsme cestičku tužkou načrtly a já jsem poté podle nakreslených čar cestičku vystříhla. Cestička ale byla delší než kniha. Přesahovala přes okraj a to už pro nás byla velmi známá situace a věděla jsem, že Kája ví, co má dělat. Ale i tak jsem jí „zkoušela“ jestli si postup pamatuje. A samozřejmě, že věděla, že přesahující část se musí odstříhnout. Nechala jsem to zkusit Karolínku, a když zahlásila „Teto, to nejde!“ papír jsem podle okraje knihy ustříhla já.

Obrázek č. 69: nákras cestičky (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 70: lepení kamínků na cestičku (zdroj: vlastní)

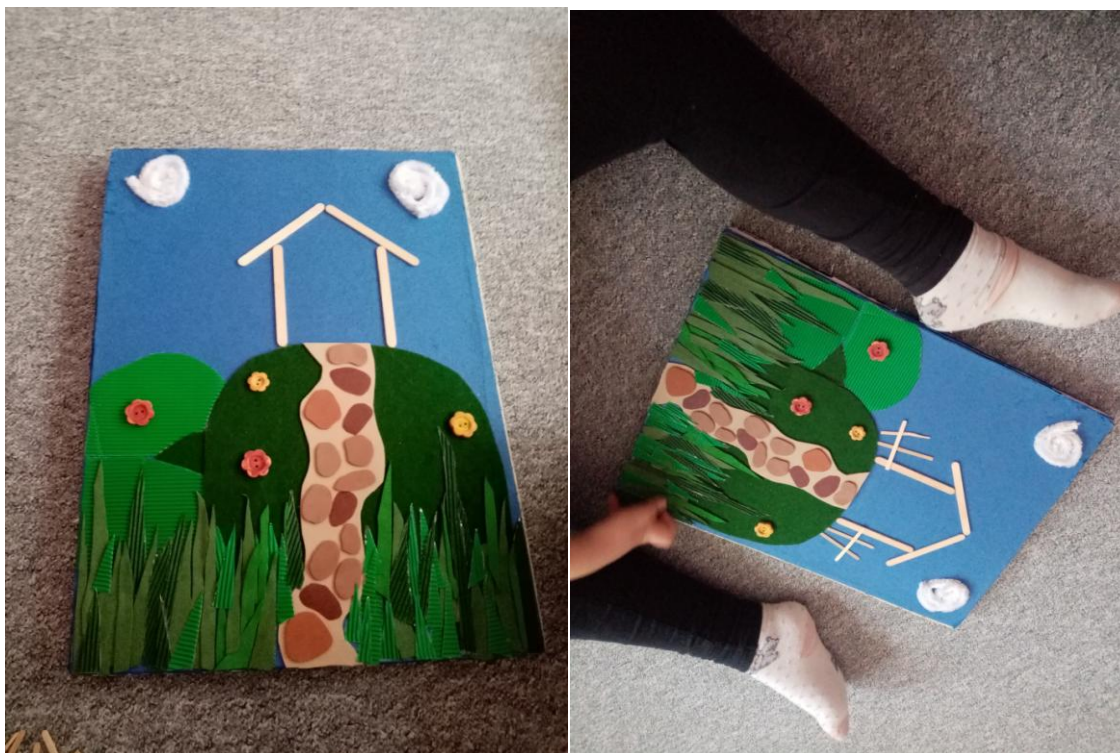
Na cestičku jsme umístily již známé kamínky. Postup byl stejný jako u již zhotovené dvojstrany s lesem. Výběr materiálu na kamínky, nastříhání proužků a následné stříhání proužků na čtverečky. Zaoblení čtverečků bylo opět na mě. Lepení kamínků probíhalo střídavě (já, Kajka, já, Kajka,...) na cestičku. Místo nalepení si Karolínka kontrolovala hmatem. Vzhledem k tomu, že kamínky byly z různého materiálu, musely jsme opět zvolit vhodný způsob nalepení. Některé papíry byly samolepicí a některým jsme museli ještě přidat oboustrannou lepicí pásku. Karolínka chtěla pásku přidávat sama, jen jsem dopomáhala s přidržením (musela jsem z důvodu dokumentace přidržet nohama).

Obrázek č. 71: přidržení pásky (zdroj: vlastní)

Po nalepení kamínku následovalo zkontrolování, jestli jsou nelepené opravdu všechny. A přešlo se k lepení další části a tou bylo opět vytvoření a nalepení mráčkůz chlupatého drátku. Mráčky z drátku Kajka tvořila úplně sama. V celé knize je jen jeden mráček vytvořený mnou, jako ukázka, jak má mráčky tvořit a jak se následně nalepí. Lepily jsme opět oboustrannou lepicí páskou, nejvíce se nám osvědčila. S nalepením jsem hodně pomáhala i v rámci šetření lepicí páskou jsem pásku obstrihla podle tvaru mráčků a sundala jsem folii. Mráčky Kajka následně sama připevnila na základ knihy. Mnoho zeleného papíru nám zůstalo a tak jsme využily i zbytky. Nastříhaly jsme na proužky a tím vytvořily stébla trávy a opět nalepily. Do trávy jsme ještě nalepily pár květinok na doplnění. Jedná se o květinok ze dřeva – konkrétně dřevěné knoflíky, které jsme nabarvily. Kajka měla na výběr z velkého množství barev a vybrala žlutou, červenou a modrou. Květinok jsme nabarvily a nechaly pořádně zaschnout.

Při dalším setkání jsme květinok nalepily oboustrannou lepicí páskou. Kajka měla květinok na jedné kupičce a vždy jednu vybrala a ptala se, jakou má barvu. Odpověděla jsem a dále jsem se zeptala, jestli tam chce opravdu nalepit například červenou květinok nebo jestli chce vybrat jinou. Připevnila jsem pásku, odlepila folii a Karolínka květinok nalepila. Celý proces se opakoval třikrát. Poté jsem nechala zkontrolovat rozmístění květinok a ptala jsem se jestli by chtěla přidat ještě květinok. Ukázala jsem jí, kde je ještě místo a tak, jsme nakonec přidali ještě čtvrtou květinok na travnatou plochu.

Obrázek č. 72 (vlevo): poslední stránka před přidáním plůtku (zdroj:vlastní)

Obrázek č. 73 (vpravo): poslední strana – hotová (zdroj: vlastní)

Vzhledem k tomu, že prostor okolo domečku byl docela prázdný, dala jsem Kajce na výběr, co můžeme ještě přidat. Na výběr byl plot nebo strom. A nejspíše proto, že stromů jsme již udělaly hodně, tak vybrala plot. Plot i vzhledem k vhodnosti materiálu byl vytvořen opět ze dřívěk. Ovšem menších než domeček. I tenčích. Připevněno opět oboustrannou lepicí páskou. Lepení, ale bylo opět jen na Kajce. Bála se, že plot bude křivý, ale vyvedla jsem si z této obavy. Sdělila jsem jí dvě verze a to, že některé ploty bývají křivé a že to vůbec nevádí. Ale pro její ubezpečení, že to bude tak, jak chce ona, jsem jí také sdělila, že se to dá ještě odlepit a nalepit znovu, opravit. Tato situace se objevila za celou tvorbu hodněkrát. Někdy dokázala situaci sama napravit a někdy vyloženě chtěla, ať to opravím já. Důležité bylo, ať je ona sama s výsledkem spokojená. A tak byla zhotovena další stránka do knížky – tentokrát ta poslední.

PERNÍKOVÁ CHALOUPKA I.

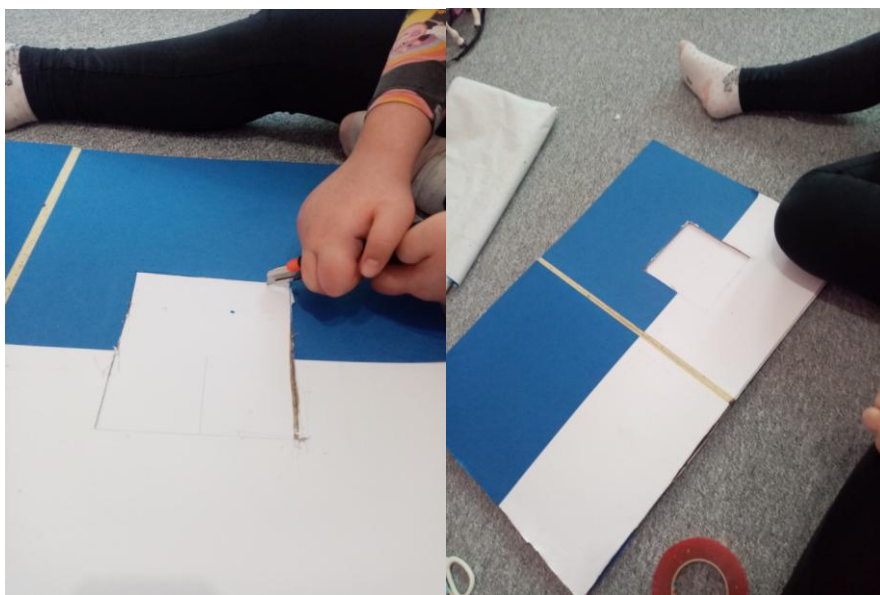
Postoupily jsme k tvorbě perníkové chaloupky zvenku.

Podklad máme již nalepen a jdeme tvořit střechu. Střechu jsem nejdříve tužkou načrtla na podklad. A Karolínka během mého črtání tvořila další mráček. Bylo jasné, že v levém rohu bude dostatek místa na umístění mráčku. Po dokončení – chlupatý drátek slouží jako mráček, ale dá se vnímat i jako měsíc na noční obloze, ale tento rozdíl nejde vnímat hmatově.

Obrázek č. 74: lepení mráčků (zdroj:vlastní)

Střecha je načrtnuta a tak se vyjasnilo rozmístění jednotlivých aspektů na knížce. Během črtání jsem tedy načrtla i okno, které jsme vzápětí hned vyřezaly. Nejdříve šlo o vyřezání otvoru do knihy. Vyřezaný tvar jsme později ještě rozřezaly napůl. Zdůvodněno níže. Vzhledem k tomu, že jsme řezaly do jich vytvořené knihy, muselo se řezat obzvláště opatrně, aby se neprořezala další strana. Tudíž jsem vedla Kajky ruku na začátek místa řezání a řezaly jsme spolu. Když rezná čára už šla cítit hmatem, Kajka řezala sama. Ikdyž věděla, jak se s nožem zachází kvůli předešlé práci s ním, i tak proběhlo ještě upozornění před začátkem. Když bylo řezání lepenky na Kajce, ruku jsem jí pořád pomáhala vést na začátek. Ten úplně dobře rozeznat nešel. Jakmile nůž zajel do papíru, tak už prakticky určoval směr po již vyřezané čáře. Když se blížilo k části, kdy nůž projde na druhou stranu, převzala jsem jej já, aby se nepořezala další stránka. Celý tento postup se znovu opakoval až do té doby než bylo okýnko vyřezáno. Chtěla jsem, aby si Karolínka na závěr zkontrolovala, jestli je už hotovo. Když vytáhla uřezaný tvar z knihy, měla opravdu velkou radost a zakřičela: „Hotovoooo!“ a smála se. Tyto momenty byly naprosto skvělé. Nastaly vždy po dobře odvedené práci a viděla jsem, že Kajka z toho, má stejně velkou radost, jako já. Ikdyž mi přišli některé věci jako samozřejmé, lehké a nevěnovala jsem jim pozornost, pro ni to byl obrovský pokrok ve výrobě knihy. Svou energií a zapálením do výroby mne mnohdy dokázala velmi překvapit. Díky Kajce jsem se nad tím zamyslela a vzájemná motivace při tvorbě byla ohromující.

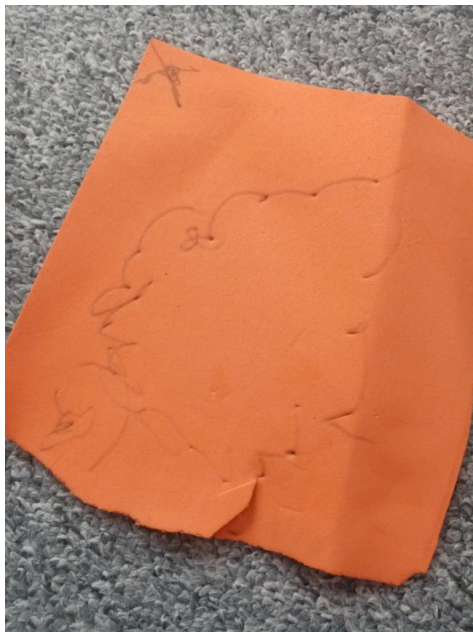
Obrázek č. 75 (vlevo): řezání otvoru (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 76 (vpravo): vyřezáno (zdroj: vlastní)

OKÝNKO/PEC

Vyřezaný tvar jsme následně rozdělily napůl a nalepily jsme z jedné strany žlutý pěnový papír a z druhé strany červený barevný papír. Žlutá barva má představovat světýlko v chaloupce a červený papír z druhé strany, má nést význam ohně v peci.

Na červený papír, jsme ještě přilepily oranžový pěnový papír, na který Kajka předkreslila oheň, a já jsem ho podle jejích čar vystříhla.

Obrázek č. 77: nákras ohýnku (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 78: ukázka postupu ohýnku (zdroj: vlastní)

V jiném případě bych nechala stříhání na Karolínce, ale vzhledem k velikosti ohýnku by stříhání pro ni bylo velmi těžké. O proces tvorby jsem ji nechtěla obírat a tak další část stříhala ona. Jednalo se o malé proužky ze žlutého pěnového papíru, které nesly význam plamínek v ohni.

Obrázek č. 79: lepení žlutých plamínek na oranžový podklad (ohně), zdroj: vlastní

Oranžový i žlutý papír jsme lepily pomocí oboustranné lepicí pásky. Manipulace s ní byla jednoduchá, pokud se jednalo o nalepení větších kusů papírů nebo předmětů. V tomto případě jsem pásku na plamínky přilepila já, obstříhla podle již vystříhnutého tvaru, odstranila folii a předala kousek papíru Kajce, která ho následně nalepila. Postup se opakoval až do zhotovení celého ohýnku.

Na stranu se žlutým papírem jsme později nalepily krajky jako závěsy. Obrátila jsem se nejdříve na Káju s dotazem, jestli chce, aby měla čarodějnice v okně i závěsy a do ruky jsem jí dala krajkový materiál. Ptala se, co to je a kde jsem to sehnala. Vysvětlila jsem jí, že je to látka z mého starého oblečení a že jí můžeme použít. Nemusíme kupovat novou látku. Káju to pobavilo a se závěsy souhlasila.

Na jednu stranu okýnka jsem nalepila dřívka jako okenice a dala jsem to do ruky Karolínce jako ukázkou. Dřívka jsem ještě před předáním namalovala černým centrofixem. A znovu jsem se ptala, jestli chce, aby čarodějnice ve vyrobeném okně měla nalepené i dřívka. První dotaz byl: „Teto, a když čarodějnice nebude mít dřívka, jak je sundáme? Ty si nalepila.“ Má odpověď byla, že se nemusí bát, že dřívka můžu klidně ještě odlepit. Důležité je, co chce ona, co se líbí jí. A souhlasila s nalepením dřívek i na druhou stranu okýnka. To jsem ji nechala nalepit, ať máme každá nalepenou jednu stranu okýnka. Před nalepením Kája ještě použila fix i na její dřívka.

Jakmile byly zhotovené obě strany (světýlko a oheň) odložily jsme je na chvíli stranou a vrhly jsme se na tvoření střechy pro chaloupku.

Střecha

Správná střecha chalupy by měla být ze dřeva, a proto jsme taky dřevo použily. Na výrob střechy jsme potřebovaly opět oboustrannou lepicí pásku a dřevěné špachtle.

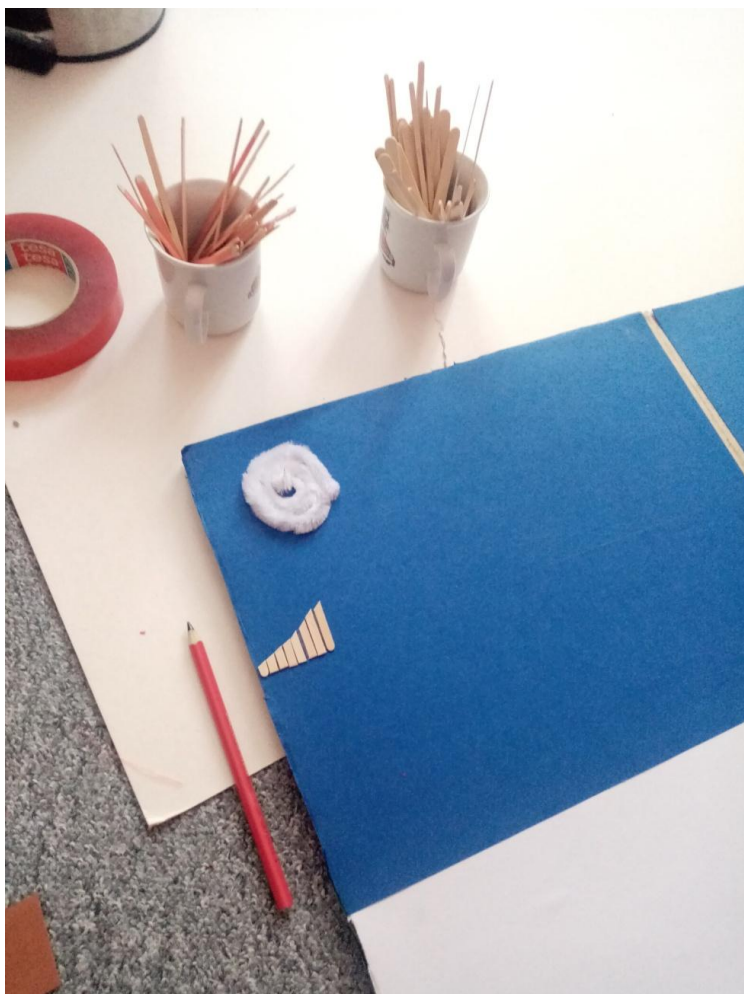
Zrovna v moment, kdy jsme se chystaly na výrobu střechy nám paní Kravčáková (maminka Karolínky) donesla další dřívka, ale tenčí. Dřívka chtěla původně vyhodit, ale nabídla nám je, že je můžeme využít na výrobu. A tak jsme je využily a hodily se parádně. Všechny dřívka jsme si předpřipravily. To znamená, že jsem postupně na každé nalepila oboustrannou lepicí pásku a ostříhala tak, aby páska nepřesahovala přes okraje dřívka. Tahle práce byla dost náročná pro Karolínku, ale pracovaly jsme i tak společně. Měly jsme kupičku dřívek, Kajka mi vždy jedno podala, já jsem přilepila pásku, ustříhla a podala zpátky Kajce. Kajka poté vložila do hrnečku, kam jsme odkládaly ty hotové dřívka a připravené na nalepení na podklad.

Obrázek č. 80: dřívka připravená na výrobu (zdroj: vlastní)

Všechny dřívka připraveny a můžeme se vrhnout na lepení střechy. Střecha je už předkreslená tužkou (zmiňuji již výše). Vzhledem k tomu, že v některých částech se střecha zmenšuje a v některých zvětšuje, musely jsme dřívka přizpůsobovat tvaru střechy a držet se předkresleného. V jiném případě bych nechala Kajku, aby lepila střechu sama, ale z důvodu, že jsem chtěla, aby střecha šla rozeznat i později hmatově podle tvaru, musely jsme se držet linie tužky.

Jednotlivá dřívka mi Karolínka podávala a já jsem je změřila podle střechy a místa, kam se zrovna mělo lepit. Dřívka jsem tvarově přizpůsobovala střeše a v případě potřeby jsem je ustříhla nůžkami. Stříhat dřívka bylo občas náročné i pro mě a tak jsem nechala na Karolínce lepení střechy. Sama zkoušela z dřívek odstranit folii, ale nedařilo se jí to. Viděla jsem, že se jí to nedaří, ale čekala jsem na moment, kdy si sama požádá o pomoc. Poté jsem jí pomohla. Postup byl tedy takový, že Kajka vybrala dřívko z hrnečku, podala mi ho. Já jsem dřívko ustříhla, odlepila folii a podala zpátky Kajce, která dřívko nalepila na lepenku. Začátek střechy jsem, ale začala já. Na začátku byly dřívka opravdu malinké a chtěla jsem také, aby se měla Kajka podle čeho později orientovat v lepení.

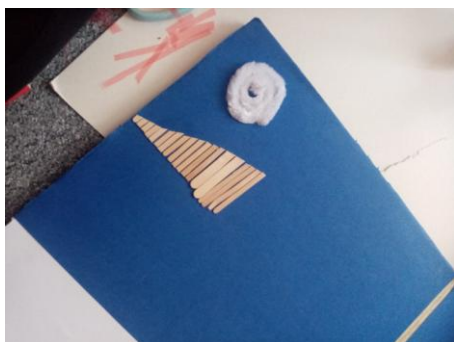

Obrázek č. 81: rozdělení dřívek, začátek výroby střechy (zdroj: vlastní)

Na obrázku výše (obrázek č. 81) můžete vidět rozdělení dřívek do hrnečků a začátek střechy z dřívek. Rovněž i oboustrannou lepicí pásku, kterou jsme užívaly velmi hojně v celém procesu.

Na další fotce je vidět, že dřívka jdou trochu „z kopce“. Byla to chybička, které jsem si zprvu nevšimla. Až později, přibližně v polovině strany, mi přišlo, že dřívka nedojdou k hornímu okraji. Musely jsme to tedy celé opravit. To znamená, že jsme musely odlepit asi 5 dřívek a nalepit je znovu. Náčrt tužkou byl velmi slabý a tak se dal lehký přehlédnout. Ale Kajce jsem situaci vysvětlila. Ptala se, proč je to špatně a já jsem přiznala svou chybu, ale zároveň i pro ni to byla ukázka toho, že člověk se může občas splést, ale že ve většině případů se nic nestane a dá se to opravit.

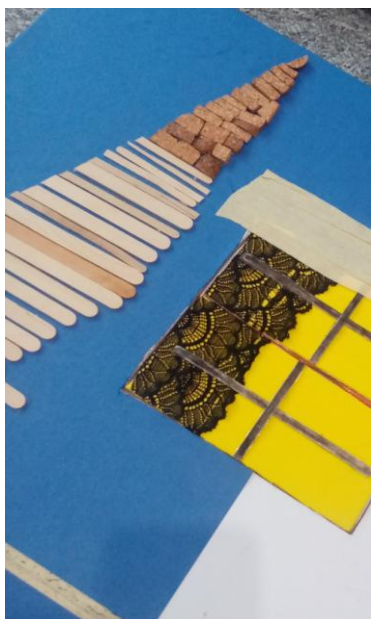
Při odlepování dřívek došlo i na odtrhnutí papíru pod nimi. Kajka se na to zvědavě ptala. Má odpověď byla, že když tam nalepíme nové dřívka, tak to nepůjde poznat, že jsme musely něco opravovat.

Obrázek č. 82: pokračování výroby střechy (zdroj: vlastní)

Ale malý zádrhel se nám stal i při dokončování. Dřívěk nebyl dostatek (když jsem si myslela, že jich dostatek je). Společně jsme vymýšlely, jak bychom mohly střechu dodělat. Hledaly jsme různé materiály, hlavně aby byly povrchově odlišné od podkladu. Mým nápadem bylo využití korku. Nařezala jsem ho a zkusila jsem korek nalepit a nechala jsem to Káju zkontrolovat, jestli to můžeme dokončit pomocí korku. Neznala materiál, ani slovo korek, tak jsem vysvětlovala, kde se korek může objevovat a že každý může být jiný. Měla jsem jich u sebe více a tak ukázka proběhla i prakticky. Střechu jsme tedy společně dodělaly pomocí korku. A po chvíli přišla její maminka s tím, že nám donesla nové dřívka. Takže rozhodnutí, zda necháme korek nebo to odlepíme a přilepíme dřívka, bylo na Kajce. Zvolila přesně to, co jsem čekala a to je odlepení korku a přilepení dřívek. Takže otázky na poškození papíru (podkladu) byly opět položeny. A opět v klidu vysvětleny. A poté, jsme pokračovaly v lepení dřívek.

Zbylo nám dost kousků dřívek, které byly ustřižené a i ty jsme využily a díky nim jsme střechu doplnily na místech, kde bylo prázdko.

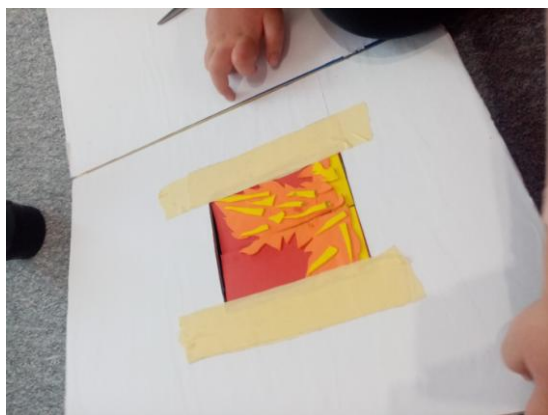
Obrázek č. 83: ukázka střechy dokončené z korku (zdroj: vlastní)

A zde na fotce máme již hotovou střechu. Myslela jsem si, že modrý papír pod dřívky nepůjde tolik vidět, ale alespoň je to pro mě tip na příště. Pokud zohledňuji diváky, kteří knihu vnímají vizuálně. Pokud se zaměřím více na diváky, kteří budou knihu vnímat dotyky, je vše naprosto v pořádku.

Obrázek č. 84: hotová střecha (zdroj: vlastní)

Obě vyřezané a dozdobené části lepenky jsme pomocí kobercové pásky přilepily zpět do otvoru z obou stran tak, aby se okýnko dalo otevírat.

Obrázek č. 85: přilepení kobercovou páskou dílky zpět do otvoru v lepence (zdroj: vlastní)

PERNÍKOVÁ CHALOUPKA II.

Střechu k perníkové chaloupce už máme a teď nám zbývá ještě dokončit zbytek chaloupky. Na podklad, kde nebyla střecha, jsem nalepila pásy z oboustranné lepicí pásky. Ale opět se jednalo o společnou práci, já jsem nalepila pásku a Kajka odlepovala folii. Zkoušela sama, a i když jsem si myslela, že to nezvládne z důvodu, že je těžké najít okraj folie. Velmi mě překvapila. Nevzdávala se! A když to po několika pokusech opravdu nešlo, poprosila mě o pomoc. Některé folie bylo jednoduché odlepit a některé těžší. U těch těžších jsem udělala začátek a poté jsem folii předala Kajce do ruky, ať může v odlepování pokračovat.

Obrázek č. 86: odstranění folie z pásky přilepené na podkladu (zdroj: vlastní)

Jakmile jsme odstranili veškeré folie, na podklad jsme společně položily béžový pěnový papír a na chvíli zatížily, aby se papír dobře přichytil. Okraje bylo nutné opět odstříhnout a Kajka mě poprosila, ať to udělám já. Papíru přes okraj nebylo moc a to by se mí špatně stříhalo.

Obrázek č. 87: nalepení pěnového papíru (zdroj: vlastní)

Stejný postup nás čekal i na druhé straně, na straně s okýnkem.

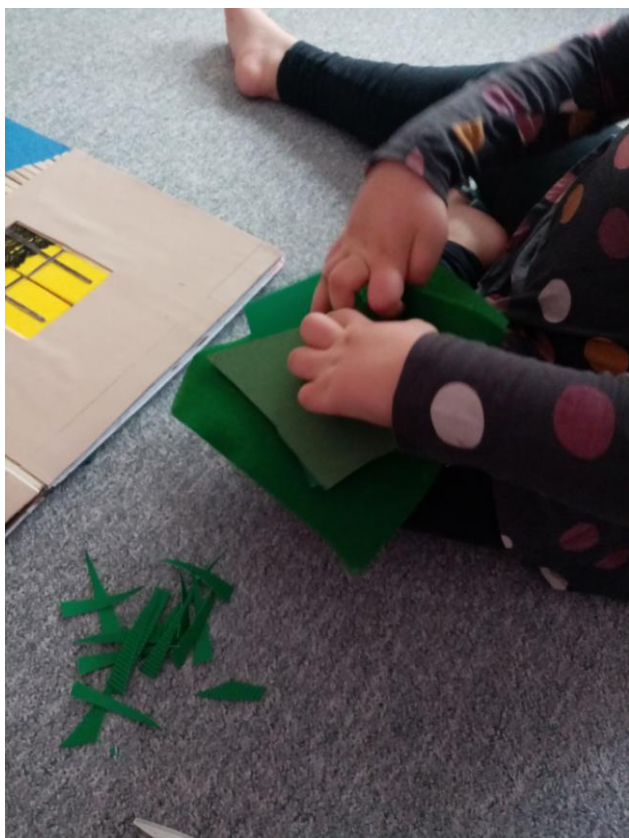
Obrázek č. 88: odstranění folie na druhé straně knihy (zdroj: vlastní)

Ještě před nalepením papíru se Kajka, ale zarazila. Chvilí přemýšlela a potom vykřikla: „Teto! Pozor na okénko!“ Uklidnila jsem ji tím, že papír sice nalepíme přes okénko, ale já potom papír překrývající okénko opatrně vyříznu.

Obrázek č. 89: základ perníkové chaloupky hotov (zdroj: vlastní)

Papír v některých částech nebyl dostatečně velký s porovnáním s knihou a tak jsme musely ještě dolní část dolepit z toho, co nám zbylo. Ale kousky papíru v dolní části knihy nevypadaly esteticky dobře a i hmatově mohly být zavádějící, proto jsme ještě přidaly stébla trávy. Využily jsme zbytky papírů z předchozí tvorby les, přidala jsem papíry, které jsme ještě nepoužily a nastříhaly jsme menší proužky. Kajka opět vybírala materiál pro výrobu trávy.

Obrázek č. 90: výběr papíru (zdroj: vlastní)

Jeden papír ona, jeden já a stříhaly jsme. Ty proužky, které byly moc dlouhé, jsme ještě rozdělily na půl. A znovu jsme si udělaly kupičky.

Obrázek č. 91: hromádky vystřižených stébel připravených na nalepení (zdroj: vlastní)

V lepení jsme se střídaly. Před každým takovým podobným lepením, jsem se ptala, kdo začíná. Kajka začínala a při dalším lepení jsem zase začínala já, její odpověď se střídala a my se díky tomu střídaly také, takže to bylo férové.

A proužky jsme střídavě lepily na dolní část knihy. Místo nalepení si každá vybrala sama. Někdy do rohu, někdy doprostřed. Stébla trávy byly nalepeny na střídačku. Tráva nám krásně „vyrostla“. A my jsme se mohly pustit do dalšího úkolu – vyrobit perníčky!

Obrázek č. 92: lepení stébel trávy na dolní část knihy (zdroj: vlastní)

Tráva nám krásně „vyrostla“. A my jsme se mohly pustit do dalšího úkolu – vyrobit perníčky!

Obrázek č. 93: trávník k chaloupce hotov, náčrt perníčku (zdroj: vlastní)

Perníčky

Perníčky jsem původně zamýšlela ve tvaru obdélníčků či čtverečků, ať to vypadá dobře na chaloupce. Ale proč by vlastně nemohly mít i jiný tvar? A bude to mnohem zábavnější i pro Kajku, i pro děti.

Perníčky tedy předkreslovala Kajka tužkou na bílou tenkou lepenku (1,5mm). První perníček byl doslova pan Perníček. Další perníčky byly různých tvarů nebo se jednalo i o konkrétní předměty (hvězdičky, auto,...).

Obrázek č. 94: přibližný náčrt perníčku (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 95: vystřižený perníček (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 96: návrhy dalších perníčků (zdroj: vlastní)

Kajka nakreslila, já jsem vystříhla. Lepenka se dala velmi těžce stříhat, i já jsem s tím měla občas problém. Takže během mého stříhání Kajka kreslila další perníčky. Perníčky jsme zkoušely postupně skládat na chaloupku, ať víme, kolik jich je ještě potřeba dokreslit. Až byl počet ideální, na bílou lepenku jsme lepily samolepicí pěnové papíry. I jiné papíry jsme využily, ale ty už samolepicí nebyly. U těch bylo potřeba je přilepit k sobě. Znovu se nám hodila oboustranná lepicí páska ze stavby. A každý perníček, který už byl „upečený“ hnědý jsme si odložily do krabičky. Později z krabičky vytáhla perníček (Kajka vybírala) a buď jsme na něj přilepily oboustrannou lepicí pásku, anebo samolepicí suchý zip. Pro menší urychlení jsem na perníčky lepila já a Karolínka potom lepila perníčky na chaloupku. S odlepování folie i papíru na samolepicím suchém zipu, jsem pomáhala. Jednalo se o malé kousky a ty Karolínce nešli dobře odlepit. Ale zároveň jsme zase měly každá svůj úkol.

Karolínka měla neskutečnou radost z toho, že si perníčky mohla sama vytvořit a předkreslit. Dokonce mi u toho i prozradila, že o Vánocích doma peče společně s maminkou.

Obrázek č. 97 (vlevo), obrázek č. 98 (vpravo): perníková chaloupka s perníčky (zdroj: vlastní)

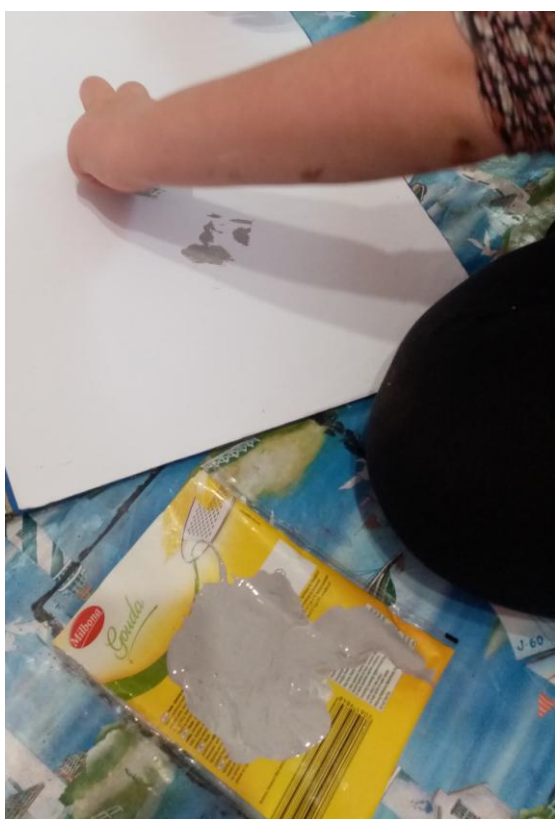

Obrázek č. 99: hotová perníková chaloupka (zdroj: vlastní)

Po zvládnutí dokončení chaloupky zvenčí jsme přešly na další krok – chaloupka vevnitř.

Vnitřek chaloupky

Další dvojstrana, která nás čekala, bylo bydlení čarodějnice, jak vypadá chaloupky zevnitř. Práce zahrnovala lepení pásek lepicí pásky na lepenku. Při práci na této straně projevila Kajka velký pokrok ve své samostatnosti. S jasnou představou o tom, co má udělat, se pustila do práce s nadšením a překvapivě se skoro vůbec na mě neobracela o pomoc. Jen při drobnostech jsem byla k ruce a to hlavně při nalepování pásky na podklad, pokud chtěla pásku opravit, ale byla již přilepená, dále ustříhnutí pásky, kdy se páska lepila na nůžky při stříhání a taky občas při odlepování folie, když se nedařilo najít začátek. Kvůli viditelným stopám po předchozím procesu jsme museli připravit nový podklad. Na pásy z lepicí pásky jsme položily bílý papír a já poté vyřízla papír, který zakrýval náš ohýnek v peci. Bílý podklad jsme ozdobily obtisky houbičkou. Karolínka se hlavně ptala, kterou stranou houbičky může dělat obtisky a co to je a kde jsem to vzala. Vysvětlila jsem, že je to houbička na mytí nádobí, akorát menší. Jednu houbičku jsem rozstříhla napůl, abychom mohly s Kájou pracovat společně nebo pro případ, že by se ke tvoření chtěla přidat její mladší sestra. Na houbičku jsme nanesly šedou barvu (barva určena Kajkou) pomocí smíchání bílé temperové barvy a přidáním trochu černé. Obtisky se opakovaly stejně jako na úvodní straně knihy. Nešlo o žádné přesně dané obtisky, šlo hlavně o vytvoření jakési trochu zašpiněné stěny v chaloupce.

Obrázek č. 100: obtisky houbičkou (zdroj: vlastní)

Jakmile byla „stěna“ dostatečně „zašpiněná“ čekaly jsme na zaschnutí. Během čekání jsme si vyrobily pec.

Z různých papírů, které jsme měly k dispozici, jsem nechala Karolínku vybrat, z jakého materiálu bude pec zhotovena. Podle hmatu si vybrala vlnitý papír (bílé barvy). Jediné, co jsem nedoporučovala, byla barva zelená, z důvodu, že zelené máme již dost v knize díky lesíku a poslední straně.

Bílý vlnitý papír nám vycházel úplně akorát na vytvoření pece, tudíž nebylo potřeba ani nic stříhat. Jen jedině, co bylo potřeba udělat, musel se vyříznout papír tak aby šlo vidět na pec a papír ji nepřekrýval. V rámci přesnosti jsem tuhle část opět udělala já nožičkem, protože papír byl jich nalepen. Lepení probíhalo znovu lepicí páskou na podklad, vyhnuly jsme se okénku a po odstranění folie jsme přilepily papír. Karolínka jen na konci zkontrolovala, jestli jsem okénko ořízla dobře a jestli se dá otevřít ven i dovnitř.

Zkontrolováno. Zaschnutí také zkontrolováno. Ale chyběly nám ještě nožičky k peci. Karolínce jsem sdělila, jaké barvy máme k dispozici a poté podle její zvolené barvy jsem jí podala všechny papíry, které byly v dané barvě dostupné. Vybrala si z nich hnědý barevný papír a nožičky pro pec už stříhala sama. Vystříhla jeden dlouhý pruh papíru. Ten jsme přilepily na podklad vlevo pod pec a Kajka zastříhla okraje. Zbytek hnědého proužky přilepila vpravo pod pec a zastříhla okraje. Podle okraje knihy jsem to ještě poupravila, aby se knížka dala postavit a zbytek papíru nepřekážel. Na pec jsme umístily ještě tenký proužek z černého třpytivého papíru.

Obrázek č. 101(vlevo), obrázek č. 102 (vpravo): stříhání černého třpytivého papíru na plotnu (zdroj: vlastní)

Černý proužek jako plotna nalepen. Zbývalo ještě pod pec doplnit dřevo, aby se dalo přikládat do ohně. Na dřevěné kolečka jsem přilepila čtverečky z oboustranné lepicí pásky a folii odlepila. Kajce jsem podala kolečko a ona jej nalepila na lepenku. Postup se opakoval. Během něho jsme se i vystřídaly, protože Kajka chtěla, aby to probíhalo stejně jako u lepení travičky.

Všimla jsem si, že papíry se z okrajů trochu odlepují (myšleno v rámci celé knihy a jednolitých stran). A tak jsme okraje každé strany oblepily kobercovou páskou. Zabrání tak odlepování se papírů na krajích.

Jenže na okrajích naší rozdělané dvojstrany s vnitřkem chaloupky se nám kobercovou páskou zakryly obtisky. Barvy jsme ještě měly dost a tak jsme obtisky udělaly znovu, tentokrát však hlavně na okraje knihy a na kobercovou pásku. A znovu jsme čekaly na zaschnutí. Během schnutí jsme vedly konverzace na téma „Co může mít ježibaba v chaloupce?“. Blížil se zrovna konec našeho setkání a tak jsme trochu probraly a Kája dostala za úkol do příště popřemýšlet a navíc jsme měly i jistotu, že do příště barva dobře zaschne.

Na dalším našem setkání jsme se hned na začátku ujistily, že barva zaschla. A navázaly jsme na téma z minula. Kajka přemýšlela. A z důvodu, že jsem na jednom z našich minulých setkání zmínila, že by čarodějnice mohla mít kočku. Kája se téhle myšlenky držela a ihned řekla, že tam chce kočku. I tak jsem po ní chtěla, aby zkusila vymyslet ještě další věci, které by tam mohly být. Ve výsledku pořád zmiňovala to, co jsem kdysi navrhla já. Nad návrhem jsme uvažovaly i s vedoucí mé práce a s touto dvojstranou mi velmi pomohla, takže výsledný návrh toho, co by tam opravdu mohlo být, byl její. Já jsem návrh také měla, ale jen přibližný. Tudíž, jsem se držela návrhu, na kterém jsme se shodly. Kája říkala, že se jí to líbí. V podstatě nic vlastního nepřidala. Trochu mne to překvapilo. Ale měla jsem v plánu se k tomuto tématu ještě vrátit a nechala jsem tomu ještě čas.

Pokračovaly jsme tedy výrobou toho, co jsme měly už dané a naplánované. A to je komín na střechu. Kajce, ale přišlo zvláštní, proč komín na střechu začínáme vyrábět na stránce, kde je vnitřek chaloupky. Byl to velmi zajímavý postřeh a tak jsme si ještě před výrobou komínu trochu objasnily, proč to tak je. Vysvětlovala jsem, že z pece vede trubka, kudy prochází kouř, který se trubkou dostane až do komína a potom ven. Používala jsem konkrétní příklad z jejich chaty, kde mají také kamna. Trubka měla vést do ke komínu, ale bylo potřeba ještě do stránky vyřezat malý otvor pro trubku. Otvor byl opravdu malinký a bála jsem se, že by to poničilo stránky, které máme již hotové, proto jsem otvor vyřezala já a Kája zkontrolovala hmatem, jestli je to takto v pořádku. Když bylo odsouhlaseno, dala jsem do ruky Kajce ruličku s alobalem. A přišly zvědavé otázky, na které jsem přesně čekala. „Co to je? Na co to můžeme použít? Kde si to vzala?“

Znak pro alobal jsem ve své znakové zásobě neměla, tudíž jsem na otázku „Co to je?“ odpovídala prstovou abecedou A L O B A L a popisem materiálu. Materiál se dá lehce trhat a dělat z něj kuličky, můžeme do něj zabalit jídlo apod. Alobal Karolínka zkoušela stříhat, ale materiál se lehce trhal, takže jsme přešly k jiné metodě a tou bylo právě trhání. Na utržené kousky alobalu jsem z důvodu lehkého poničení nakonec přidávala pásku já. Kajka vyzkoušela jednou, ale z alobalu se stala omylem kulička. Na podklad jsme alobal lepily společně. Kajka nechtěla, aby se alobal zničil. Držela jsem v ruce alobal s oboustrannou lepicí páskou, která měla již odstraněnou folii a Kája mi vedla ruku na místo, kam chtěla alobal nalepit. Před lepením jsem jí na knize prostorově ukázala, kam všude můžeme lepit, vedla jsem její ruku a orientovala se podle vlnitého papíru (pece) a vyřezaného otvoru. Kousky alobalu jsme společnými silami lepily tak dlouho, dokud ho na podkladu nebyl dostatek a opravdu vypadal jako trubka vedoucí z pece do komína. Poté jsme otočily stránku v příběhu zpět a z otvoru, který byl nad střechou se tyčil komín (rovněž z alobalu). Na komín jsme využily jen jeden kousek alobalu a Kajka uznala, že to takto stačí. Tak už jsme komín takto nechaly a nic víc jsme nepřidávaly.

Obrázek č. 103 (vlevo): nalepená plotna, nalepený alobal, který vede z pece směrem ven a tvoří komín (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 104 (vpravo): komín z alobalu (zdroj: vlastní)

Trubce ale ještě něco chybělo. Trubka by měla mít hlavu. Tohle téma jsme si, nějak podrobněji, nevysvětlovaly. Jen že, tam kde se trubka ohýbá, musíme ještě něco přidat. Trubka by mohla „spadnout“ a proto musíme přidat něco, co jí zpevní a bude pevně držet. Na místo, kde by měla být hlava, jsme umístily kousky šedého chlupatého drátku a přilepily rovněž oboustrannou lepicí páskou.

Obrázek č. 105: chlupatý drátek umístěn na alobal, tvoří hlavu (zdroj: vlastní)

A teď se vracíme zpět k tématu, co umístit do chaloupky. Na toto setkání jsem přinesla ještě pár věcí navíc, abychom měly případně z čeho vybírat na zhotovení nápadů Karolínky. Přinesla jsem i halloweenskou čelenku, která měla na sobě dvě pružinky a na nich pavouky s pavučinou. Když jsem čelenku ukázala Kajce, smála se a hned mi ji dávala na hlavu. Čelenka byla určená k vyhození a tak se dá říci, že jsme opět využili odpadový materiál. Pavučina s pavoukem je vytvořená z filcu. Povídala jsem Kajce, že pavouky můžeme dát do rohů knihy, že ve starých domech i na chatě žije hodně pavouků. Na slova *chata a pavouk*, reagovala hned svou vlastní zkušeností, že na jejich chatě jich taky bylo hodně. Tuto situaci jsem i osobně zažila, také jsem tam byla. A ptala jsem se, jak to ví, že tam bylo hodně pavouků. Na to mi odpověděla, že jí to sdělily rodiče a tety. Začala jsem mluvit i o strachu z pavouků a zjistila jsem, že Kajka se jich taky bojí, stejně jako já. To byla pro mě novinka. Pavouky jsem odlepila z čelenky a dala jsem je Kajce do ruky. Mohla si je osahat a potom sama rozhodnout, jestli je chce do chaloupky přidat či ne. Nakonec jsme do chaloupky umístily jen jednoho. Dva pavouci, už prý, byly moc. Pavouka s pavučinkou Karolínka umístila na knížku, ukázala mi, kam ho chce nalepit, a já, jsem pomocí tavné pistolky přilepila. Použila jsem tavnou pistolku záměrně, jednak z důvodu, že naše stavební oboustranná lepicí pásky by přes dírký v pavučince na sebe lepila i to, co nechceme – další stránku, prach, králíčí chlupy apod. S tavnou pistolkou jsem pracovala jen já, z bezpečnostních důvodů Karolínce jsem vysvětlila, že jakmile něco pistolkou nalepím, musí se chvíli počkat. Hlavně z důvodu, aby se o lepidlo nespálila a taky aby se to dobře přilepilo a lepidlo ztuhlo.

Obrázek č. 106 (vlevo): pavouk (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 107 (vpravo): kontrola přilepeného pavouka (zdroj: vlastní)

V průběhu lepení materiálů na tuto stranu se Kajka pořád držela toho, že tam chce nalepit kočku. Já jsem věděla, že by bylo dobré kočku na něco umístit např. na židli, ale chtěla jsem znovu, aby to Kajka vymyslela sama. A najednou mi sdělila, že by tam chtěla stůl a židli. Na to, jsem jí zeptala, z jakého materiálu můžeme židli vyrobit a vyřešila to přesně tak, jak jsem si to představovala i já. Podala jsem Kajce dřívka a Kajka hned začala na knížce skládat židli/stoličku. Z výroby střechy nám ještě zůstaly dřívka s páskou a tak jsme je hned využily. Odlepila jsem folii a dřívka podala Kajce, ať je může rovnou nalepit na knížku. Židle nalepena a posouváme se dále. Kajky výborný nápad udělat z látky z ponožky koberec, mne opravdu dostal. Ze začátku neměla nic vymyšlené a teď jeden nápad za druhým. „Káji, super! To je moc dobrý nápad! Líbí se mi!“ chválila jsem Kajku za aktivitu. Ponožku, jsem držela v ruce, a Kajka stříhala. Na dolní okraj knihy jsme přidaly pásek pásky a část ponožky na ní přidali. Koberec se opravdu povedl.

Obrázek č. 108 (vlevo), obrázek č. 109 (vpravo): lepení koberce do chaloupky (zdroj: vlastní)

A teď pokračujeme na kočku. Aby kočka byla chlupatá, jak to u koček bývá, zvolila jsem pro výrobu kočky chlupatý drátek. Pro barvu drátku jsem dala svobodu ve výběru Kajce. Na výběr byly barvy bílá, černá a šedá. Kajka se rozhodla pro bílou. Nejdřív jsme začaly výrobou těla kočky. S přihlédnutím k tomu, že s bílým chlupatým drátkem již pracovala, zadala jsem, že má vyrobit tělo jako mráček. Kajka vyrobila tělo a požádala jsem jí, aby tělo položila na židli tak abych věděla, jak přesně to tam chce nalepit. Lepicí část byla v mé roli z důvodu bezpečnosti manipulace s tavnou pistolkou. Kajka přiložila, já přilepila. Pro hlavu kočky Kája vybrala možnost černé barvy. Proces se opakoval. A přešlo se na ouška. U oušek Kajka zvolila šedou. Její nápad se mi velmi líbil. Barevně to udělalo dobrý kontrast. Na těle kočky, které Kajka vytvořila, byly ještě malé mezery a bylo potřeba tělo doplnit ještě o další chlupatý drátek. Rozhodnutí jestli přidat stejnou barvu nebo jinou bylo znovu na Karolínce. A rozhodla se pro jinou. Bohužel šedý drátek již došel, takže se rozhodovala mezi černou a bílou. Kočka byla celá lepená tavnou pistolí. Nakonec máme bíločernou kočku s černou hlavou a šedými oušky. Oběma se nám takto velmi líbí. Karolínka měla skvělý postřeh „Ještě ocas!“. Ve finálním kroku jsme ještě přidali přední packy a ocas černé barvy.

Obrázek č. 110 (nahore vlevo): tělo kočky (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 111(nahore vpravo): tělo kočky, hlava a uši (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 112(dole): kočka hotova, kontrola (zdroj: vlastní)

Další z nápadů Karolínky bylo přidat poličku. Zde se projevila velmi samostatná práce. Jen jsem seděla vedle ní a byla jsem připravena kdykoliv pomoci, když si řekne. Kajka si sama vzala dřívka a začala skládat na místo v knize, kde by chtěla umístit poličku. Vyžádala si akorát asistenci při lepení/odstranění folie. Po zhotovení poličky jsme měly opět téma, co dalšího můžeme přidat. Měla jsem pár tipů v záloze, ale čekala jsem, že si to Kája sama určí. Neurčila.

Výše obrázek č. 113, 114, 115, 116: lepení poličky (zdroj: vlastní)

Nachystala jsem tedy moje vize. Navázala jsem na téma vaření a pečení v chaloupce. Co tam čarodějnice asi peče? Odpověď byla jasná: Perníčky!

Kajku jsem seznámila s tím, co se bude dít. Přinesla jsem na naše setkání kořenky s různým kořením, mimo jiné i to, které se přidává do perníčků, aby to bylo tematické. Volila jsem ale primárně takové koření, které svým vzhledem by se vizuálně hodilo do knihy a je s ním dobrá manipulace. Sypké koření jsem pro jistotu vynechala. Nejprve jsme se zaměřily na jejich vůni. Měly jsme na k dispozici hřebíček, skořici, bobkový list a nové koření. Postupovaly jsme tak, že jsme nejprve ucítily vůni, poté se Kajka dozvěděla název koření a vysvětlila jsem jí, kde se dané koření nejčastěji používá.

Z vůní jednoznačně vyhrála skořice. Naopak hřebíček byl označen jako koření, které jí smrdí, nevoní. I když se často užívá při výrobě perníčků, Kája ho do knihy vehementně odmítala přidat. Já jsem její stanovisko plně respektovala. Koření v knize je umístěno do sáčků, které lze opakovaně otevírat i zavírat. Kromě skořice, ta je umístěna do otevřené kapsičky na poličku. Sáčky jsou umístěny na policičce nebo pod policičkou.

Obrázek č. 117 (vlevo): koření, vysvětlování pomocí taktilního znakového jazyka (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 118 (vpravo): práce s kořením (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 119 (nahore): umístění koření do sáčku (zdroj: vlastní)

Obrázek č. 120 (dole): koření v sáčku (zdroj: vlastní)

Dalším návrhem, co přidat do chaloupky bylo koště. Dlouho jsem se zamýšlela nad tím, jak koště ztvárnit a poté mi v jednom papírnickví padl do oka štětec, který vizuálně koště připomínal. Koupila jsem jej, ukázala Kajce a objasnila jí cíl mého zamýšlení. Kája se nad mým nápadem pobavila, smála se, že je to legrace a poté hned následovaly dotazy, jak bude koště v knize držet. Tím jsem si utvrdila, že koště máme vyřešené. Napadlo mě, že by bylo dobré, aby koště bylo odnímatelné a že by se mohlo zařadit i do dramatické akce při výstupu. V rámci odnímatelných věcí nám dobře zafungoval suchý zip. To je ono! Koště bude na suchý zip. Jednu část suchého zipu jsme nalepily na knihu a druhou část oblepily dokola kolem štětce. Suchý zip byl samolepicí, tudíž otázka nalepení byla vyřešena. Kajku velmi bavilo si s košťátkem hrát. A pořád „zametala“ na stole. Když jsem pozorovala, jak moc jí to baví, rozhodla jsem se to zapojit do akce při výstupu, ale o tom až později.

Ještě nám chyběla jedna velmi podstatná věc k celé pohádce a to lopata. Karolínce jsem sdělila své návrhy na to, jakou lopatu můžeme mít. Mohly jsme lopatu vyřezat z lepenky nebo použít v divadelní akci lopatičku na písek. Kajka vybrala lopatičku na písek, protože jí to přišlo velmi zábavné. A hned měla zvědavý dotaz, jak bude lopata držet v knize. Pověděla jsem jí, že to můžeme zkusit pomocí háčku. „Jako na Vánoce ozdoby!“ vykřikla. A já jsem jí to jen potvrdila. Háček se nám nepodařilo sehnat a tak jsem zaimprovizovala s kancelářskou sponkou, kterou jsem přizpůsobila tvaru háčku. Musím uznat, že kancelářská sponka mi nakonec přijde i lepší. Je pevnější a dobře drží.

Ještě bych na závěr chtěla dodat, že v projektu se na knize ještě objevuje Braillovo písmo. Kniha by tak opravdu měla být obsahově dostupná úplně všem bez ohledu na rozdíly. Celá kniha doplněna o všechny části je podrobně popsána rovněž v mé práci „*Rozvoj dítěte s hluchoslepotou pomocí tvorby knižního představení*“.

3.2.6 PŘÍPRAVA NA VÝSTUP

V jednom z posledních setkání před samotným vystoupením jsme se společně pokusily zahrát si celé představení a ujasnit si, jak to celé bude fungovat. Diváci pro nás v domácím prostředí byly hlavně hračky, plyšové zvířátka a panenky. My jim přišly zahrát divadlo.

Proběhla zkouška kostýmů, zkontrolování kostýmů, zdali máme pro každou postavu v pohádce kostým připraven. A byly zkontrolovány i další rekvizity k divadlu potřebné. Vše mělo být připraveno a zabaleno do batůžku.

K mému údivu se o nošení batůžku hlásila Kajka, při výstupu tomu bylo spíše naopak. Opakovaly jsme si jednotlivé repliky a celkový průběh příběhu. Zdůraznily jsme si důležité aspekty vystoupení, jako je, mluvit hlasitěji a správně zacházet s rekvizitami i s knihou během vystoupení.

Obrázek č. 121 : Karolinka s batůžkem (zdroj: vlastní)

3.2.7 VÝSTUP

Výstup proběhl v druhé třídě základní školy pro sluchově postižené a žáky s vadami řeči v Ostravě-Porubě. Kája tuto školu i tuto třídu navštěvuje. Pro dobrý začátek jsem záměrně vybrala právě její třídu, aby neměla při výstupu moc velké obavy a aby se cítila při vystoupení příjemně, že je ve známém prostředí.

Celkový výstup trval asi tři čtvrtě hodinky i s přípravou. Příprava byla formou ujištění, že bude všechno dobré a bude to sranda. U Karolínky se před výstupem projevil stud, ale brzy byl úspěšně zahnán.

3.3 REFLEXE

Náš výstup v základní škole bych zhodnotila kladně. Na začátku naší práce bych vůbec netušila, že se k výstupu dostaneme a že jej stihneme zrealizovat. Samozřejmě při výstupu vnímám ještě dost nedostatků, které se ale dají do příště opravit, změnit, vylepšit. Jsem velmi ráda, že první výstup byl právě ve skupině dětí, kde Kajku všichni dobře znají a rozumí základům komunikace s ní. Tento projekt mi dal neskutečně mnoho zkušeností a hlavně upevnil vztah mezi mnou a Kajkou.

Zpětnou vazbu maminky Karolínky, jsem si přímo nevyžádala, ale dle naší konverzace pomocí zpráv hodnotí projekt za velmi krásný. Oceňuje rovněž velmi dobré využití volného času Karolínky.

Zpětná vazba paní učitelky Karolínky Mgr. Zuzany Pavliňákové po výstupu:

„Knižní vystoupení O perníkové chaloupce, které si připravila Nikol společně s Karolínkou, bylo krásně provedené. Karolínku učím druhým rokem a vím, jak je pro ni těžké spontánně komunikovat se spolužáky ve třídě. Často se ostýchá verbálně vyjádřit. Presentace pohádky před celou třídou pro ni byla velkým vykročením z komfortní zóny. Svů ostých překonala a po celou dobu vyprávění děje pohádky s Nikol spolupracovala. To jen dokazuje, jak pečlivě Nikol pohádku s Karolínkou připravila. Velice oceňuji také zapojení ostatních spolužáků do děje pohádky. Knižní vystoupení bylo poutavé, všechny děti jej vydržely se zaujetím sledovat až do konce.“

4. ZÁVĚR

V teoretické části své diplomové práce jsem se věnovala problematice sluchového i zrakového postižení, ale primárně duálnímu smyslovému, tudíž hluchoslepotě. Snažila jsem se vysvětlit, jaké jsou možnosti komunikace s jedincem s hluchoslepotou.

Dále jsem čtenáře obeznámila s projektem KNIHA, který má již svou tradici a díky podrobně popsanému postupu snad i více přiblížila celý postup tvorby. Popsala jsem záměrně i detaily při práci u kterých by mě nikdy nenapadlo se tolik zamýšlet.

Hlavním cílem mojí diplomové práce bylo rozvíjet dítě s hluchoslepotou po všech stránkách. Zároveň jsem dítě vedla k samostatnosti a výstupu před publikem. Cílem bylo vytvořit knižní představení v tandemu a vzhledem k úspěšnému výstupu, mám pocit, že to přineslo mnoho pozitiv. Vnímám velký osobnostní rozvoj u dítěte.

V praktické části jsem se snažila podrobně popsat veškeré kroky, které jsme ve tvorbě dělaly, ale zároveň zmiňuji i situace, které během tvoření nastaly.

A na úplný závěr popisuji výstup na základní škole, u kterého jsem velmi ráda, že se zrealizoval.

5. POUŽITÉ INFORMAČNÍ ZDROJE

5.1 Knižní publikace

KAŠPAR, Zdeněk. *Technické kompenzační pomůcky pro osoby se sluchovým postižením*. 2., opr. vyd. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, c2008. ISBN 978-80-87218-15-0.

KRUŽÍKOVÁ, Lenka, ed. *Oborová didaktika uměleckých disciplín v inkluzivním vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020. ISBN 978-80-244-5665-2

SOURALOVÁ, Eva a Radka HORÁKOVÁ. *Problematika osob s hluchoslepotou a kontaktní tlumočení u hluchoslepých preferujících český znakový jazyk*. 2., opr. vyd. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, c2008. ISBN 978-80-87218-08-2.

VALENTA, Milan. *Rukověť dramaterapie a teatroterapie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1358-2.

(7.kapitola – Broulíková, Mikotová K TEATROTERAPII SLUCHOVĚ POSTIŽENÝCH)

5.1.1 DĚTSKÁ LITERATURA

BRINDLOVÁ, Květoslava. *České pohádky: dramatizace*. Ilustroval Vlasta ŠVEJDOVÁ. V Brně: MC nakladatelství, 2005. ISBN 80-239-6449-6.

CHALÁNKOVÁ, Vendulka. *O perníkové chaloupce*. Brno: B4U, c2011. ISBN 9788087222133.

DUDEK, Adolf. *Povídej pohádku*. Ostrava: Bookmedia, 2019. ISBN 978-80-88213-51-2.

Moje nejoblíbenější pohádky. Ilustroval Violayne HULNÉ, ilustroval Giovanni GIANNINI. Praha: Axióma, 1997. ISBN 80-85788-52-7.

NĚMCOVÁ, Božena a Václav ŘÍHA, CHROBÁKOVÁ, Herta, ed. *Božena Němcová maličkým*. V Albatrosu 3. vyd. Ilustroval Artuš SCHEINER. Praha: Albatros, 1969. Zlatá brána (Albatros).

5.2 Internetové zdroje

1. <http://idetskysluch.cz/homepage/desatero-pri-rozvoji-komunikacnich-dovednosti.html>
2. <https://www.lorm.cz/legacy/HMN2/obsahCD/neveslo/hluchoslepota.html>
3. <http://abionic.cz/sluch/jak-funguje-implantat/>
4. <https://svetluska.rozhlas.cz/deset-zajimavosti-o-braillovu-pismu-7717833>
5. <https://www.lorm.cz/legacy/HMN2/obsahCD/neveslo/komunikace.html>
6. <https://www.alfabet.cz/vyvojova-vada-u-ditete/typy-zdravotniho-postizeni/sluchove-postizeni/>
7. <https://www.n-i-s.cz/cz/charakteristika-zrakoveho-postizeni/page/366/>
8. <http://www.ocnivady.eu/>
- 9.

6. PŘÍLOHY

Příloha č. 1:

Souhlas se zveřejněním veškerých fotografií a souhlas s uveřejněním osobních informací z kazuistiky dítěte je v archivu autora práce. Z důvodu citlivých informací v informovaném souhlase není dokument zveřejněn v této práci.

Příloha č. 2:

Souhlas se zveřejněním fotografie, na které se nachází osobní asistentka Anna Kohutová.